

KEŞANLI ALİ DESTANI

(Oyun : 2 Bölüm, 15 Tablo)

Birinci Basım 1964
İkinci Basım 1971
Üçüncü Basım
Ocak 1977

KİŞİLER

HİDAYET
SERİF ABLA +
İZMARİT NURİ
HAFİZE +
TEMEL
DERVİŞ DAYI
BEŞVAKİT NİYAZI
ŞİŞMAN POLİS
ZİLHA +
ZAYIF POLİS
ÇAKAL RÜSTEM
TEKE KAZIM
KÜRT SABRİ
SİPSİ SELİM
LÜTFİYE +
RESMİYE +
RAZİYE +
ALİ
GAZETECİ
İHYA ONARAN
SARHOŞ RASİH
FİLİZ ONARAN
ŞÖFÖR
MADAM OLGA +
PROFESÖR
BÜLENT ONARAN
YAŞLI KADIN +
POLİTİKACI
SUHANDAN GÜLPERİ +
DAVUT DALTABAN

-DÜRDANE DALTABAN +
 KÂZİM KALTABAN
 -KÂMİLE KALTABAN +
 AHMET DÜZTABAN
 -DUZİŞE DÜZTABAN
 ŞAKİR ŞAKLABAN
 -ŞAHİNDE ŞAKLABAN +
 -NEVVARE
 TARÇİNİZADE AHSEN
 MANYAK CAFER
 1. KONDULU
 2. KONDULU
 3. KONDULU
 4. KONDULU
 5. KONDULU
 6. KONDULU
 7. KONDULU

«Keşanlı Ali Destanı» ilk olarak 31 Mart 1964'te, Gülriz Sururi-Engin Cezzar topluluğu tarafından aşağıdaki rol bölümlüyle oynanmıştır:

Yazan	: Haldun Taner
Müzik	: Yalçın Tura
Sahneye koyan	: Genco Erkal
Şef	: Carlo d'Alpino Capocelli
Dekor	: Duygu Sağıroğlu
Kostüm	: Nil Gerece
Koreografi	: Mehmet Akan - Ömer Sezer
Işık, efekt	: Emlin Tolunay - Selçuk Taylaner
Reji asistanı	: Umur Buğay
Sahne âmiri	: Aydemir Akbaş

OYNAYANLAR

Hidayet	...	Mustafa Aytepe
Şerif abla	...	Semiha Berksoy
İzmarit Nuri	...	Genco Erkal
Hafize	...	Merih Dinçsoy
Temel	...	Çetin İpekkaya
Derviş Dayı	...	Mehmet Akan
Beşvakit Niyazi	...	Hasan Kuruyazıcı
Şişman Polis	...	Hüseyin Salıcı
Zilha	...	Gülriş Sururi Cezzar
Zayıf Polis	...	Güner Namlı
Çakal Rüstem	...	Şerafettin Bayraktar
Teke Kâzım	...	Ferdi Atuner
Kürt Sabri	...	Taner Bayyurt
Sipsi Selim	...	Aydemir Akbaş
Lutfiye	...	Madelet Tibet
Resmiye	...	Gönülden Peksoy
Raziye	...	Emel Çeviren

Ali	...	Engin-Cezzar
Gazeteci	...	Umur Buğay
İhya Onaran	...	Ferdi Atuner
Sarhoş Rasih	...	Mehmet-Akan
Filiz Onaran	...	Vildan Gürelman
Şoför	...	Umur Buğay
Madam Olga	...	Ani İpekkaya
Profesör	...	Güner-Namlı
Bülent Onaran	...	Cemâl Tekin
Yaşlı Kadın	...	Emel Çeviren
Politikacı	...	Genco-Erkal
Suhandan Gülperi	...	Ani İpekkaya
Davut Daltaban	...	Şerafettin Bayraktar
Dürdane Daltaban	...	Merih-Dinçsoy
Kâzım Kaltaban	...	Ahmet Şanlı
Kâmile Kaltaban	...	Madelet Tibet
Ahmet Düztaban	...	Erdoğan Yeşilalp
Duşişe Düztaban	...	Emel Çeviren
Şakir Şaklaban	...	Taner Bayyurt
Şahinde Şaklaban	...	Gönülden Peksoy
Nevvare	...	Gülriş-Sururi-Cezzar
Tarçınzade Ahsen	...	Hasan-Kuruyazıcı
Manyak Cafer	...	Umur Buğay
1. Kondulu	...	Ahmet Şanlı
2. Kondulu	...	Muhdes Fırat
3. Kondulu	...	Ümit Gürelman
4. Kondulu	...	Reha Burak
5. Kondulu	...	Nebahat Tekçe
6. Kondulu	...	Aylin Çobanoğlu
7. Kondulu	...	Erdoğan Yeşilalp

BİRİNCİ BÖLÜM

TAKDİM

Giriş müziği.

D e k o r : Önperdenin önü.

Önperdeyi yırtık çuvallar gerili bir paravana yahut ipe dizilmiş fanilalar, uzun konçlu donlar teşkil edebilir. Sahne alınlığında projeksiyon ekranı. Giriş müziği bitir bitmez, salonun arka kapısından Hidayet girer. Projektör ona döner. Hidayet raşitik, kambur bir çocuktur. Elinde kaba kâğıda basılmış resimli şarkı metinleri vardır. Dilenci edası ve makam-sız sesiyle şarkı söyleyerek sahneye doğru ilerler, bu metinleri iki üç se-yirciye uzatır.

HİDAYET — Yeni çıkan şarkılar. Akasyanın Dallar, Zalim Güzel Öldür Beni... Gözlerinin Engininde. Yeni çıkan şarkılar var: Sinekli Dağın Efesi Keşanlı Ali Destanı var.

(Projektörün ışığı Hidayet'i salonu geçiş süresince izlemiştir. Hidayet son sözleri sahnenin merdivenlerini

çıkarken söyler. Orada durur, destanın ilk dörtlüklerini okumaya başlar.)

Morgol gömlek giyerdi
Gümüş köstek takardı
Hafif şehla bakardı
Yaktı mı kalpten yakardı.

Kaşa bıçak yararı
Yüzde Halep cıbanı
Kurşuu yemiş ayağı
Belli belirsiz aksardı.

Projeksiyon :

Ali'nin hapisane arşivinden büyütülmüş, üstü dosya numaralı ve damgalı önden ve profil iki portresi.

ŞERİF — *(Paravananın arkasından çıkıp ön sahneye gelir. Seyircilere.)*

Hoş dostum diye başlayım söze
Hoş olsun beyler kıssamız size
Şu suret Keşanlı Ali'yi gösterir
Destanı var işte her yerde söylenir
Gel gör bakalım neymiş bu destan
On beş fasılda edelim beyan.

(Koroyu teşkil eden İzmarit Nuri, İstidacı Derviş, Bileyci Temel, Hafize, Hamal Niyazi, herbiri mesleklerinin aksesuarı olan boya sandığı, eski model istidacı daktilosu, bileyci tekerleği, hamal semeri, sırtlarında olarak perde önüne dizilirler. Koronun çapaçul ve döküntü bir hali vardır.)

KORO —

Edelim meclise bir kıssa beyan
Kıssadan hisse arif olan

Projeksiyon : **TAKDİM...**

(Koroyu teşkil edenler birer birer kendilerini takdim ederler.)

NURİ —

Adım Nuri
Nam-ı diğer İzmarit
Keşanlıyım
Ali'nin memleketlisi
On parmağında on marifet
Bir eser, gazete satırım
Bir eser, kundura boyarım
İşsiz kalınca
Her bir işi yaparım.
Musluk tamir ederim
Lâğım temizlerim
Otomobil yıkarım
Köpek gezdiririm
Çocuk bakarım
Çocuk yoksa (Göz kırpar)
Evelallah
Onu bile yaparım

HAFİZE — *(İri memelerinden birini kavrar.)*

Kırım ineğinden gürdür sütüm
Şehre iner süt satırım
Adım Hafize
Ben sütnineyim

TEMEL —

Çeşme başı dalaşı
Karı kızan dalgası
Arsa duvar kavgası
Eeyi bıcaak bileriim

DERVİŞ —

Bana derler Derviş Dayı
bütün sermiyem şu kutu

(Daktiloyu gösterir.)

Mevzuatı kanunları benden sor
Adliyenin orda beklerim
Adi sıra mektubu yetmişbeşe
İstidayı üç kâğıda yazarım

HİDAYET —

Benim adım Hidayet
Sinekli'de doğmuşum
İlkokul üçe kadar okudum
Yeni hayat satarım
Yeni çıkan şarkıları
Sinekli'dağ'm efesi
Keşanlı Ali Destanı satarım.

NIYAZI —

Ben hamalım
Adım beşvakit Niyazi
Soyadım Sefer
Yedi çocuk
Karım bacım
Kaynanam
Hepsinin rızkı,
Şu iple semer.

ŞERİF —

Bana derler Şerif abla
Üç kapıda helâlar var ya

Anladım değil mi nenin nesi
Yüz numara mütevellisi
He ya helâcıyız
Böyle yazılmış yazımız
Herkes pisler biz yıkarız
Yol ağzıdır uğrak yeri
Kondulusu şehirlisi
Fazla olur müşterisi
Hele soğuk havada
Lüküs kamara da var
Yolun düşerse buyur
Bekleriz ha

ŞİŞMAN POLİS — (Kenardan düdükle çalarak gelir.)

Bana şişman polis derler
Ben nizamın bekçisi
Kol gezerim mahle sokak
Miting mi var, grev mi var
Kongre mi toplanıyor bir yerde
Hepsi kitaba uymalı
Burda oyun oynanıyorsa söz misali
Adam gibi bir oyun olmalı
Yani hissi olmalı
Milli olmalı
Hamâsi, vatani, ahlâkî, inzibati olmalı
Sonunda vatandaşa bir ders-i ibret çıkmalı
Yazar tıraşı kesip
Diyeceğini kusa yoldan dimeli
Perde gece yasağmdan
Bir saat önce inmeli

KORO —

Sinekli'dağ burası
Şehre tepeden bakar
Ama şehir ırakta
Masallardaki kadar

Her cins insan var burada
Çalışkanı tembeli
Dört bucaktan gelmişler
Hırlı hırsız serseri

Lazı Kürdü Pomağı
Maraslısı Vanlısı
Erzincanlı Kemahlı
Hepsi kader yoldaşı

TEMEL —

Te şurası bizim ev
Kontrplak dört duvar
Bir kapı üç pencere
Tenekeden damı var

NURİ —

Bir yanımız mezbele
Bir yanımız yokuş yar
Önümüzden sel gibi
Şır şır akar lağımlar

KORO —

Devlet bizlen uğraşır
Polis bizlen hurlaşır
Ağlar leş kargası
Sus parası sızdırır

HİDAYET —

Sabah olur gün doğar
Işır yosun kayalar
Horoz öter çöplükte
Herkes düşer yollara

DERVİŞ —

Biri hamal kalaycı
Biri süfli dilenci
Biri kıpti macuncu
Helvacı ya köfteci

HAFİZE —

Kızlar çoğu hizmetçi
Ya giderler tütüne

(Bir kız kırılarak geçer, çorabını
çeker, rujunu tazeler.)

Yoldan çıkan da olur
Günahları boynuna

NİYAZİ —

İşsiz çoğu erkekler
Kahvelerde pinekler
İrgat olur bazısı
Amelyelik ederler

KORO —

Sineklidağ burası
Şehre tepeden bakar
Ama şehir ırakta
Masallardaki kadar

TABLO: I

Projeksiyon:

HORUZU ÇOK OLAN KÖYDE SABAH ERKEN OLUR-
MUŞ. SİNEKLİDAĞ'DA ANARŞİ DEVRİ: SEFALET,
REZALET, CİNAYET.

Dekor: Üç kapıda helâların iç avlusu. Ar-
ka cephede helâlar. Erkekler OO, Ka-
dımlar OO yazılı. Helâların ön tarafı
bir çeşit bahçe gibidir. Şerif hanım
burada kırık saksılar, hattâ oturak
içinde sardunyalı yetiştirmiştir. Er-

kekler kısmının duvarında bir para makinesi. Arkada gelip geçen otobüs otomobil gürültüsü. İzmirli, boya sandığının başında sigara içer. Zilha kadınlar kısmı önünde küçük bir iskemleyle çömelmiş, ağzında çiklet, ayağında terlikler, koskocaman açtığı günlük bir gazetenin iç sayfelerini okumaya çalışmaktadır. Şerif abla ayağında takunyalar erkekler kısmında bir kabinin kapısını açık bırakmış içerisini temizlemektedir.)

SERİF — İçleri çıksın taharetsiz müsibetler. (Bir kova su alıp boca ederek) Marifetlerini ortaya bırakıp gidiyorlar.

ZİLHA — (Gazetenin arkasından) Kraliçe Süreyya İtalya'da bir kontun yatında fink atıyormuş.

NURİ — Şah nafakasını keserse, anlar gününü.

ZİLHA — Canı sağ olsun, iyi varmış da yapmış. İnsan dünyaya bir kerem geliyor. Mekadiri bilse idi o da. (Burnunu çeker.) Ben de olsam inadımından öyle yapardım.

(Şişman Polis'le Zayıf Polis girerler. Şişman terini siler. Palaskasını çıkarır. Zayıf Polis buranın yabancısıdır. Etrafına bakınır. Erkekler kısmı kabinlerinden birinde Niyazi gazeli okumaktadır.)

NIYAZI — (İçerden) Alishimin kaşları kaare...

SERİF — (O tarafa doğru) Ulan hamam mı burası, gazeli okuyorsun?

NIYAZI — (İçerden) Parasınlan değil mi. Şarkı da söylerim, gazel de okurum be...

SERİF — Ben de senin ceddine okurum. Kes sesini çek sifonu...

(Şarkı durur. Bir sifon sesi.)

Şişman polis kabinlerden birine yürür. Kapısını kapar. Zayıf Polis para makinesine yaklaşır, para atar çevirir; para dökmeyince yumruk vurur yine, para çıkmaz. Niyazi çıkar, ellerini yıkar. Kapının üstüne astığı semerini alır. Dışarda bir cankurtaranın sireni yaklaşır ve uzaklaşır. Niyazi, Nuri, Zilha, Şerif abla, Zayıf Polis hemen dışarı seğirtmişlerdir.)

Ş. POLİS — (Kabinden seslenerek) Ne var Rıza? Ne olmuş?

Z. POLİS — Bilmem ağabey.

TEMEL — (Girerek) Çakal Rüstem'in adamları Esse oğlu Musa'yı hacamat etmişler.

SERİF — Ayşe ninenin damadı?

(Temel, başı ile maalesef işareti yapar.)

NURİ — Belli idi dünden böyle olacağı. Yine sus parası yüzünden.

Ş. POLİS — (İçerden) Her hafta bir cinayet.

Z. POLİS — Bir gün bizi de şişler bunlar. Haşarat yatağı. Topu serseri alayı...

Ş. POLİS — (Hep içerden) Tek tek başa çıkılmaz kardeşim. Kökünden kazıyacaksın ki...

Z. POLİS — Çoğu gitti azı kaldı. Mebuslardan biri önerge vermiş okumadın mı? Tümden yıktırmalı konduları, bunlar şehrin başına belâ diyormuş.

ŞERİF — Yine ne kumpas kuruyorsunuz orada, şom ağzılı baykuşlar.

Ş. POLİS — (*Hep içerden*) Bana bak. Şerif Hanım, kü-lâhları değişiriz sonra. Vazife halinde memura ha-karettten zabıt tutarım...

ŞERİF — Buna vazife mi diyorsun sen?

(*Nuri, Niyazi, Zilha gülerler, Zayıf Polis ciddileşir.*)

Ş. POLİS — (*Çıkmıştır, ellerini yıkayarak*) Karşında bir devlet memuru var senin.

ŞERİF — Değil sen, cümle mamiran gelse, komiserin umum müdürün gelse, takmam ben. Herkesin bo-rusu, kendi çöplüğünde öter.

NURİ — Şerif ablaya söker mi hiç.

ŞERİF — Yıldızlı düğme takmayla bir şey mi oldun sanıyorsun.

BURDA HERKES BİR OLUR

İnsanoğlu böyledir
Kendini bir şey sanır
Kıl aldırılmaz burnundan
Böbürlenir kabarr

Herkes bir yerde üstün
Kabul amenna peki

Haydut yol çevirirken
Banker çek karalarken
Yosma saç taraırken
Despot kaş çatırken

İrgat ter dökünürken
Avkat tez savunurken
Zangoç çan çalınırken
Cellât ip geçirirken

Nalbant nal çakılırken
Ortak pay dağılırken
Şantöz şan çağırırken
Hırsız mal kaçıırken

Damat söz kesilirken
Kayyum mest dizinirken
Nokta kol gezinirken
Tüccar iş sezinirken

Aşık saz çalınırken
Maşuk gül kokunırken
Suflör rol fısıldarken
Sarhoş cin içilirken

Kimi soyunup büyür
Kimi giyinip büyür
İnsanoğlu böbürlü
Yaradılış ne denir

Herkes bir yerde üstün
Kabul amenna peki
Amma bir de bunların
Yolu bana düşende

Balonları delinir
Bütün farklar silinir
Afra tavra yok olur
Burada herkes bir olur

Arlısı arsız
Hırslısı hırsız
Kirlisi kirsizi
Sırlısı sırsızı

Huyusu huysuzu
Tüylüsü tüysüzü
Soylusu soysuzu
Boylusu boysuzu

Bitlisi bitsizi
İplisi ipsizi
Denlisi densizi
Donlusu donsuzu

Ünlüsü ünsüzü
Çullusu çulsuzu
Pullusu pulsuzu
Yollusu yolsuzu

Etlisi sülüsü
Allısı mörüsü
Sağcısı solcusu
Şanlısı pintisi

İşte bütün bunların
Yolu bana düşende
Balonları delinir
Bütün farklar sillinir

Afra tufra yok olur
Burada herkes bir olur.

Z. POLİS — Daha görünürlerde kimse yok. Gel bir
lamelif çekip gelelim...

(Şişman Polis durur. Sonra beraber
çıkarlar. Şerif arkalarından bakar.
Mâna veremez. Onlar salondan çı-
karlar. Rüstem sağdan girer. Elini
sabunla köpürdeterek yıkar.)

HİDAYET — (Girerek) Yeni hayat, nane şekeri, mey-
veli çiklet var. Amerikan çikleti (Rüstem'i fark ede-
rek susar.)

NİYAZİ — Esse cıglı Musa ne oldu Rüstem ağabey?

RÜSTEM — Bilmem. Bıçağının üstüne düşüp yara-

lanmış galiba. (Elindeki köpüğü üfürür.) Parlat
şunları bakalım. (Ayaklarını İzmirli'ye uzatır.)
NURİ — (İşgüzar işgüzar fırçalar, seyircilere usulca)
Buna Çakal Rüstem derler. Yukarı mahallenin
baş belâsı (Yandan Teke Kâzım ve Kürt Sabri
görünürler... Tasalıdırılar. Sipsi de onları takip eder.
Nuri, seyircilere usul sesle) Bunların da kıvrık
saçlısı Teke Kâzım, pazar yerinin zebellâsı Çiçek
bozuğu olanı Kürt Sabri, aşağı mahallenin vicdan
azabı. (Sipsi'ye bakar.) Sipsi adamdan sayılmaz. O
bunların hınk deycisi.

(Üç kabadayı kabara kabara bıyık
bura bura, ön sahnede birbirlerinden
aralıklı dururlar.)

N'OLMUŞ YANI NE BU GÜRÜLTÜ

Bize derler konu ağası pöh
Oysa herkeslerden önce gelmişiz
Para sarfetmişiz, torik işletmişiz
Hazinenin arsasını parselleyip satmışız.

Beşer onar dam kondurup
Ona buna kiralamışız
N'olmuş yani ne bu gürültü
Her yerde bu değil mi işin kanunu.

Üç beş uyuz kalmış
Bizden habarsız ev yapmış
Pöh. Elbet yıkarız.

İki bin kâğıt sus parası koymuşuz
Vermezse, ana avrat düz gideriz
Olmazsa, Belediyeye fitleriz.
Daha olmazsa ibreti âlem şişleriz.

Arada bir kahvelerden mano toplarmışız pöh
Toplartız toplartız
Haraç alan bir biz miyiz dünyada
Şunun şurasında geçinip gideriz.

N'olmuş yani ne bu gürültü
Her yerdé bu değıl-mi-işin-kanunu.

(Dönüp arkalarına bakarlar. Öbürkü-
ler siner, gürültü eden yok gibi mi-
mikler.)

BİR GAZETECİ ÇOCUĞUN SESİ — (Dışardan) Affı
yazıyor, ikinci tabı. Af olan mahpusların tahliye-
sini yazıyor.

(Üç kabadayı hemen dışarı fırlarlar.)

HİDAYET — Kokuyu aldılar hemen.

ZALİHA — Ne kokusunu?

HİDAYET — Ali abi bu gün tahliye oluyor ya.

ZİLHA — Tahliye mi oluyor?

NURİ — Eh, her gecenin bir sabahı var. (Onlara
bakar) Çanlarına ot tıkanacak, Keşanlı çıkınca.
İsterler mi?

ZİLHA — Demek tahliye oluyor.

NURİ — Elbet ya. Karşıcı gitti mahalleden bir heyet.

TEMEL — (Niyazi'ye) Keyfi kaçtı Zilha ablanın.

NİYAZİ — Talihsiz kız vesselâm.

Z. POLİS — Niye talihsiz oluyor, anlamadım?

Ş. POLİS — İnsan talihi ne şükretmeli. Beterin beteri
var.

ZİLHA — Onlar öyle bilsin. (Seyircilere) Talihim ş.
Talihim bir çıksa karşıma, iki elimle yakaladığım
gibi yerden yere çalarım...

NEYİM EKSİK SİZLERDEN

Böyle mi geçecek ömrüm
Yetti be gaderin cevri
Bana günah değıl mi
Bataktaki solan bir gülüm

Neyim eksik sizlerden
Kel miyim çöpür mü ben
Çoğunuzdan ince belim
Hepinizden ataşlıym

Bir Şehzade gır atında
Şu taraftan çıksa gelse
Tacı tahtı terkeylese
Beni deli gibi sevse

Kafdağı'nın arkasında
Fildişinden bir sarayda
Düğün dernek gelin girsem
Pırlantalı taşlar taksam ah

Pek küçüktür benim yaşım
Yaşamaya aşka açım
N'olur gelin beni alın,
Gurtarın bu mezbelelen
Gurtarın

(Çıkar.)

NURİ — Kolay mı beyim. Vuran sevdalısı, vurulan
özbe öz dayısı.

Z. POLİS — Ne diyor bu?

Ş. POLİS — Meşhur kondu cinayeti. Dört yıl önceki.

Z. POLİS — Ben burada değıldim o vakit.

HİDAYET — Keşanlı Ali adını da duymadın mı hiç?

Z. POLİS — Keşanlı Ali de kim?

NURİ — Ayıp ettin abi!

TEMEL — Ali'nin şanını duymayan kaldı mı memle-
kette?

NİYAZI — Bu çamur İhsan, adı gibi vıcık vıcık bir herifti beyim. Astığı astık, kestiği kestik. Karı kızana da uzanır üstelik, bu haller Ali'nin canına tak demiş.

NURİ — Yok canım, Zilha yüzünden dendi ya. Ali kızı istiyor, İhsan dayısı değil mi, vermiyor.

TEMEL — Günahı boynuna, yeğenine bilem sataşmış dedilerdi.

Z. POLİS — Kızılbaş mı bu?

NİYAZI — Ondan da beter beyim, ondan da beter.

SERİF — Senin anlayacağın çamur İhsan gitti gider.

Z. POLİS — Nasıl vurmuş?

Ş. POLİS — Vallahi şimdi unuttum.

NURİ — Ayıp ettin abi.

TEMEL — Yedi düvel ezberledi bunu. Kundakta çocuklar bilir.

NİYAZI — Ali, efendi çocuk. Büyüğümün diyor. Ama benden sana nasihat. Ya herkesi rahat bırakırsın, ya elimi kana bularım diyor.

Z. POLİS — Ali?

NİYAZI
NURİ
HİDAYET
TEMEL

He ya Ali.

NURİ — Çamur taze ot görmüş eşek gibi pis pis sırtmış bunun üzerine.

TEMEL — «Ne çabuk büyüdün de bana ultimatom veriyorsun kurşuncu Hasibe'nin Sidikli Alisi» deyyo.

Z. POLİS — Ali'ye?

NİYAZI
NURİ
HİDAYET
TEMEL

He ya Ali'ye.

TEMEL — Dur dinle bak. «Hadi get oğlum get. Sen kaydırak oyna mahallede» diye bir de makas alıyor yavaşından.

Z. POLİS — Ali'nin?

NİYAZI
NURİ
HİDAYET
TEMEL

He ya Ali'nin.

NİYAZI — Eceline susamış dedik ya. Şaşkın işte.

NURİ — Efendiliğe bak sen Ali'de. Yine el kaldırıyor. İyi mi? Sadece üç gün mehil veriyor.

Z. POLİS — Üçüncü günün sonunda?

NURİ — O kadara kalmadı beyim. İkinci günün gecesi. Seninki pusu kuruyor Ali ağabeye. Ali kahveden dönerken. İyi mi?

TEMEL — Arkasından kallesçe üç el silâh.

HİDAYET — Dan dan dan.

Z. POLİS — Gitti oğlan.

NURİ — Ayıp ettin abi.

TEMEL — Ali'ye kurşun işler mi hiç.

Ş. POLİS — O da niye?

HİDAYET — Şerbetli ya.

Ş. POLİS — Ne şerbetlisi?

NURİ — Basbayağı şerbetli işte. Anası Hasibe Bacı dini bütün bir kadındı. Mahallékiye mıska verir, kurşun döker, büyü yazar; Ali doğduğunda okuyup üflemiş. O gün bu gün Ali'ye kurşun bıçak işlemez...

(Esrarlı bir sigara sarmakta olan Sipsi başını kaldırır, onlara bakar.)

Ş. POLİS — Laf.

Z. POLİS — Dur be merak ettim. Çamur İhsan tetiğe basıyor, üç el ateş, sonra?

NİYAZI — Ali şöyle bir dönüyor.

NURİ — Günah benden gitti arkadaşım diyor: İyi mi?

TEMEL — Küçük Bursa bıçağına davranması ile.

NİYAZI — Çivileyivermiş terezi oracıkta.

Z. POLİS — (*Hayranlıkla*) Helâl olsun be. (*Şişman Polis'in bakması ile toparlanıp*) Şey hani erkek adammış diyecektim.

NURİ — Ne diyorsun abi. Kelepçe taktıkları gün görmeliydiniz beyim. Hey anam hey, hatırlar mısın Şerif abla?

ŞERİF — (*Hep temizlikle meşguldür, duymamıştır.*) Alafranga helâ bunların nesine? Yine angutun biri ayakkabıları ile tahtanın üstüne tünemiş.

NURİ — Ne gündü o be. Her pencerede salkım salkım kadınlar ağlar.

NİYAZI — Elde kelepçe. İki yanda candarma...

TEMEL — Bir yürür ki, bütün yerler sarsılır.

NURİ — Hey gidi erkek güzeli aslan yavrusu Ali.

TEMEL — Yazık ki anası yetişemedi çığının bu büyük gününe.

SİPSİ — (*Olduğu yerden yan dönüp zayıf Polis'e*) Tevatür bunlar beyim. Hepsini uydurma. Çamur'u Ali değil, Manyak Cafer vurdu.

NURİ — (*Alayla*) Yok canım. (*Zayıf Polis'e*) Keşleme abi. Kıskanıyorlar bunlar Keşanlı'nın şanını.

TEMEL — Yuh ulan enayi. Tarih bilem böyle kaydeder. Destanı bilem var.

SİPSİ — Siz öyle bilin yine.

Ş. POLİS — Ali vurmasa dokuz yıl yer mi idi?

NURİ — (*Yerinden kalkar, Sipsi'yi iter. Şişman Polis kavgadan çok ayakkabısının boyanması yarıda kaldı diye kızmıştır.*) Hadi bas ulan buradan üç kâğıtçı uskumru. Ampes başına vurdu galiba.

SİPSİ — Ne istiyorsun be?

NURİ — Alırım şimdi ayağımın altına.

SİPSİ — Ağır ol biraz. Kimi alıyorsun lahmacun pidesi?

NURİ — Seni alıyorum marul gübresi.

SİPSİ — (*Bıçağını çeker.*) Bir gel üstüme, bıçağımı çektim mi?

Ş. POLİS — (*Sipsi'nin bileğini kavrar, bıçak düşer.*) Ne yaparmışsın bıçağımı çektin mi?

SİPSİ — Hiç ağabeyciğim. E-e-e-elma soyarım diyecektim.

NURİ — Ben Ali ağabeyin namusuna sinek kondurmam, keşkem aleyhiselâm.

Ş. POLİS — (*Nuri'yi iter, Sipsi'yi de sırtından tutup dışarı çıkarmak ister.*) Hadi yoluna, sen de işine bak.

SİPSİ — (*Giderken*) Çamurun adamları yeminliymişler. Ali'yi tahliye olduğu gün delik deşik edeceklermiş.

TEMEL — Kim ediyor? Kimi ediyor? Bütün Sinekli, Ali'ye kalkan olur da kılına dokundurmaz. Ne diyorsun sen...

DERVİŞ — (*Telâşlı girer.*) Uyuyun siz daha. Mahpuslar tahliye oldu. Millet, Ali ağayı mahpushaneden getiriyor.

NURİ — (*Fırlayarak*) Ne diyorsun...

(*Şişman Polis, ayakkabılarında kartonlar, kalakalır. Soldan bir grup kadın ve ihtiyar görünür. Kadınların arasında emzikli çocuğu olanlar bile vardır.*)

LUTFİYE — Karşılایıcılar dönmedi mi?

TEMEL — Karşıdan göründüler bile...

ŞERİF — Ben de bunlar niye muhlandı diyordum.

Ş. POLİS — Ne yaparsın. Emniyet tertibatı alacağız.

TABLO: II

Projeksiyon:

HER GECENİN BİR SABAHİ VAR. AFTAN FAYDALANAN KEŞANLI ALİ'NİN MAHPUSTAN ÇIKIŞI.

(Dışarda klakson sesleri koro halinde duyulur. «Ya ya ya, şa şa şa, Ali ağa-bey çok yaşa» sesleri. İçerdekilerin bir kısmı dışarı taşar.)

DERVİŞ — (Bakarak) Hey Koca aslan.

NİYAZİ — Er kişi ensesinden belli olur. Şu enseye bak maşallah.

NURİ — Mahpushane yaramış. Saçları da ustura ile kazıtmış.

Ş. POLİS — (İşgüzar) Açılın. (Düdük çalar.) Trafiki kapamayın.

(Ali'yi, kalabalık, sırtta içeri getirir. Gazeteci elinde fotoğraf makinası geri geri girer, flaş parlatıp resim çeker.)

ŞERİF — Hoş geldin.

ALİ — Hoş bulduk Şerif abla.

TEMEL — Duyduk ki mahpushanede itibarın yerinde imiş Ali abi?

ALİ — Eh, hürmette kusur etmediler.

NURİ — Mahpushane müdürünü dövdüğünde bir resmin çıkmıştı gazetede iftihar ettik milletçe.

ALİ — Sizler nasılsınız görmeyeli?

HAFİZE — Allah razı olsun Çamur İhsan'dan kurtardın bizi ya. Senden sonra öbek öbek küçük batak-lar üredi başımıza oğul...

DERVİŞ — Bırakın nefes alsın be çocuk.

TEMEL — Çarşambayı perşembeyi bize haram ediyor-lar.

ALİ — Edemezler.

NİYAZİ — Demin polis de söyledi. Damlarımızı hep-ten yıkacaklarmış.

ALİ — Yıkamazlar.

LUTFİYE — Ya bu ağaların aç gözlülüğü. Sus para-sını iki misli alacaklarmış...

ALİ — Alamazlar.

NİYAZİ — İhsan'ın takımı senin için, suyu ısındı aya-ğını denk alsın, diyesiymişler; yakın vakitte seni vuracaklarmış.

ALİ — Vuramazlar...

Ş. POLİS — Dağılın be. Söyle de dağılsınlar. Trafiki tı-kıyorlar. (Düdük çalar.) Toplu yürüyüş kanunu var. Şimdi zabıt tutacağım. Laf anlamıyor musunuz?

Z. POLİS — Hadi dağılın...

(Şişman ve Zayıf Polis, kalabahçı iteleyerek dağıtmak isterler. Onların dağıttığı kümeler dağılır gibi yapıp sonra başka bir yanda yine kümele-şirler.)

Z. POLİS — (Şişman'a) İyilikle iyilikle...

Ş. POLİS — (Ali'ye) Geçmiş olsun Ali efendi...

ALİ — Eyvallah.

Ş. POLİS — Söylesen de dağılsalar. Seni dinlerler. Bi-zim de başımız derde girmesin.

ALİ — Buralara kadar zahmet ettiniz, büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperim. (Klak-son tezahüratı) Bugün işlerini feda edip gelen şo-för arkadaşlara mahsus selâm ederim. (Sert) Dağı-lın lan.

NURİ — Sen öl de, ölelim.

(*Kalabalık çil yavrusu gibi dağılıverir.*
Sahne Ali, Nuri, Derviş, Temel, Ni-
yazi, Hafize kalırlar.)

NİYAZİ — (*Derviş'e*) Açtınız mı muhtarlık meselesini?

ALİ — Ziyarete geldiğinde çıtlatmıştı Derviş dayı.

Gulis yaptınız mı bari?

DERVİŞ — Sen organizeyi bana bırak.

ALİ — Durum vaziyetini iskandil ettiniz mi?

NİYAZİ — Hafize yukarı mahalleyi kolaşan etti.

NURİ — Hidayet'e de aşağı mahalleyi ispiyonlattık.

DERVİŞ — Aşağı mahalleden biraz oy kaldırabileceğiz.

NURİ — Pazar meydanından korkun olmasın. Özel sektör senden yana.

HAFİZE — Eksik etek milleti de bilirsin seni tutar.

ALİ — Zilha da mı?

DERVİŞ — Boş ver şimdi Zilha'ya.

ALİ — (*Telâşlı*) Yoksa gitti mi burdan?

TEMEL — Burda. Şerif ablanın helâlarında çalışıyor.

ALİ — Niye görünürde yok?

ŞERİF — Biraz rahatsızlandı da.

ALİ — Yoksa hâlâ dargınlık mı güdüyor?

ŞERİF — Dayısını öldürmüşsün. Bir de boynuna mı sarılacaktı!

TEMEL — Boş ver abi!

DERVİŞ — Geçelim şimdi bunu.

NİYAZİ — Teke Kâzım adaylığını koyuyormuş.

TEMEL — Kürt Sabri ile Çakal Rüstem de aday.

ALİ — Daha iyi. Oy dağılır.

DERVİŞ — İlle velâkin bütün korkumuz yukarı mahalleden.

(*Sipsi yaklaşmış belli etmeden dinlemektedir.*)

TEMEL — Sıvaslılar bütün Çakal Rüstem'i tutar.

ALİ — Zilha da mı?

NURİ — O da Sıvaslı ya abi.

ALİ — Sade ondan mı? (*Susmaları üzerine*) Demek böyle. (*İç geçirir.*)

DERVİŞ — Boş ver şimdi Zilha'ya.

TEMEL — Yukarı mahallenin ırgatları da Teke Kâzım'a söz vermişler deniyor.

NURİ — Artık porpugandaya kuvvet.

DERVİŞ — (*Para işareti yapar.*) Ondan iyi usuller de var.

NİYAZİ — Söylediğimi nerden bulacağız.

DERVİŞ — Esnaftan kredi alır seçimi kazanınca faizi ile öderiz.

(*Gazeteci yaklaşır.*)

GAZETECİ — Ne o, şimdiden seçim taktiği mi?

ALİ — (*Etrafindakilere bakar.*) Kim bu ruhsatsız lafa karışan çarliston marka kereste?

GAZETECİ — Bir dakikanızı.

ALİ — Sus ulan keten tohumu. Bak hâlâ konuşuyor.

GAZETECİ — Arzedemedim beyefendi.

ALİ — Ağzını topla, beyefendi babandır.

NURİ — Abiciğim ayağını öpeyim. Bey gazeteci, seçimden önce iyi geçinmeli...

GAZETECİ — Ayağınız hangi kavgada sakatlanmıştı Ali bey?

ALİ — (*Boş buhnuş*) Duttan düşmüştüm küçükken. (*Toparlanır.*) Ha ayağım, eski hikâyedir. Çok kıyasıya bir kavga idi...

SİPSİ — Hani şerbetli idi?

NURİ — Anası topuğundan tutup şerbetlemiş. Bir ordan kurşun geçer angut.

NİYAZİ — Bak, yine burda bu kapçık ağızlı. (*Üstüne yürür, Sipsi kaçar.*)

GAZETECİ — Bir dakika daha. Hayat hakkında ne düşünüyorsunuz?

ALİ — Hayatta ya sünepe olup okkanın altına gideceksin. Ya da üste çıkıp ezeceksin. İkisinin ortası yok.

GAZETECİ — Çamurun adamları kan davası güdüyor muş. Korkuyor musunuz?

ALİ — Allahın verdiği canı kula teslim edecek surat var mı bende ulan?

GAZETECİ — Muhtar seçilince ne yapacaksınız?

ALİ — (Şüphe ile bakar.) Sana ne?

NURİ — (Uyararak) Abicim.

ALİ — Söyleyim de öbürküler de öğrensin değil mi? İslah edecekmiş, planlı kalkınma yapacakmış dersin. Bizde laf yok, iş var arkadaşım. Hadi çöz şimdi palamari.

GAZETECİ — Kazanacağımıza emin misiniz.

ALİ — Dünyada önce bileğine güveneceksin.

GAZETECİ — Sonra?

ALİ — Vay aval vay. Sonra yine bileğine güveneceksin.

(Gider para makinasına bir yumruk atar. Makinanın deliğinden oluk gibi paralar dökülür.)

TABLO : III

Projeksiyon:

TARAFLAR İNCE TAKTİKLERLE SEÇİME GİRİYORLAR. BAKALIM ŞİMDİ SURET NE GÖSTERECEK.

Dekor: Gecekondu meydanı. Kahvenin önü. Her yer donanmıştır.

NURİ — (Bir iskemleye çıkarak.) Beni dinleyin bir yol, ey cemaati müslimin. (Hidayet'e) Sen de köşede aynasız kolla. (Hidayet gider.)

SİPSİ — Fetvayı şerife mi çıkarıyorsun be?

1. KONDULU — Bu gün propaganda yasak.

NURİ — Susun arkadaşlar. Ezberlediklerimi unutacağım. Bugün muhtar seçimi efendime söyleyim, oyunuzu kime vereceksiniz ulan?

1. KONDULU — Sana ne, kime istersek veririm.

2. KONDULU — Keyfimizin kâhyası mısın?

1. KONDULU — Bize baskı yapamazsın arkadaş.

3. KONDULU — Biz kimi seçeceğimizi biliyoruz.

SİPSİ — İn ulan oradan aşağı.

NURİ — Şu adaylar kim, bir posta görelim. Teke Kâzım, Çakal Rüstem, Kürt Sabri.

2. KONDULU — Kürt Sabri, Çakal Rüstem lehine feragat etmiş.

DERVİŞ — Demek ortak çalışacaklar.

NURİ — Vay namussuzlar. Neyse. Demek şimdi Teke ve Çakal'a karşı anlı şanlı Keşanlı Ali kalıyor aday olarak. (Kalabalığa alkışlayın işareti yapar.)

KORO — Yaşasın Keşanlı.

Y. M. KOROSU* — Yumuuuhhh!

NURİ — Bir kerem Teke Kâzım dedikleri asker kaçığıdır, arkadaşlar.

Y. M. KOROSU — Yumuuuh...

NURİ — Üstelik okuma yazması da yoktur. Kara cahilden muhtar nerde görülmüş?...

1. KONDULU — Parmak basar. Parmakla paraf yapar.

2. KONDULU — Sonra mühür ne güne duruyor?

NURİ — Çakal Rüstem'e gelince o da ayyaş herifin

* Y. M. KOROSU : Yukarı Mahalle Korusu.

biridir. Üstelik Çakal, rüşvet de alır. Gözüne di-
zine dursun.

SİPSİ — (*Zayıf Polis'i yakalayıp getirerek*) Şurda gö-
rünmeden dur bak, abi. Adaylara lafzen hakarette
bulunuyor. Porpuganda yapıyor, zabıt tutulsun.

NURİ — (*Tuzağı fark etmiştir.*) Evet ne diyordum, Te-
ke Kâzım asker kaçağıdır, ümmidir, Çakal Rüstem
ayyaştır, rüşvet alır, ikisi de haramzâdedir, diye
konuşmak aklımın köşesinden geçmez. Kaldı ki,
bu gün propaganda da yasaktır. Sakın böyle şey-
lere kalkmayın arkadaşlarım. İstediginizi seçin.
Hep kardeşiz. Polis arkadaş da bizim kardeşimizdir.
Değil mi öyle kardeşim? Millî hislerinize, hamiyeti-
nize hitap ediyorum. Bakın gözlerim yaşardı. Se-
sim titriyor. Hadi İstiklâl Marşı söyleyelim. Ya-
şasın bütün adaylar, yaşasın millet...

Z. POLİS — (*Sipsi'ye*) Lafı sonuna kadar dinlesene
arkadaş. Yarım yamalak anlayıp beni de telâşa
verdin. (*Uzaklaşır.*)

NURİ — (*Korkmuştur, terini silerken*) Ulan politikacı
olmak ne zormuş be!

ŞERİF — Ha şunu bileydin:

TEMEL — Onlara sövmekten Ali'yi övmeye vakit
bulamadın aval.

DERVİŞ — Aldırma, ikisi de aynı kâpiya çıkar:

TEMEL — Ali hakkında konuşun biraz. Ali'yi övün.

NİYAZİ — (*Gelerek*) Vâziyet nasıl?

DERVİŞ — Biraz para işledik aşağı mahalleye.

NURİ — Biz de yukarı mahallenin kütüklerinde çoğu
kimseyi çift yazdırdık.

NİYAZİ — Yahu ne yaptınız! Şimdi Teke Kâzım'a
çifter oy verilecek.

NURİ — İyi ya.

NİYAZİ — Bunun nesi iyi?

NURİ — Santralını işlet, Beşvakit. İş meydana çı-
kınca Teke'nin kendi lehine hile yaptırdığı sanıla-
cak. Yukarı mahallenin sandıkları iptal...

NİYAZİ — Başvekil olacak adamsın be İzmirli.

NURİ — Ali abi verdi bu taktiği, mahpushanede bo-
şuna dirsek çürütmemiş,

HİDAYET — Derviş dayı konuşuyor. Derviş dayı
konuşuyor.

DERVİŞ — (*Öksürüp sesini ayar eder. Polis'in gittiği
tarafa bakar, iskemleye çıkar.*) Ali hakkında ne
konuşayım. Aha tarih konuşmuş onun hakkında.
Destanı var işte ortada, hep ezber biliyoruz, çok şü-
kür.

KORO — Yaşa varol.

DERVİŞ — Böyle bir kabadayı kaç asırda bir yetişir,
söyleyin arkadaşlar.

KORO — Yetişmez...

DERVİŞ — Sinekli'yi Çamur İhsan mikrobundan
Teke mi, Çakal mı kurtardı? Yoksa Keşanlı Ali mi?

KORO — Ali kurtardı.

ŞERİF — Gayri zemberek kuruldu. Söz kâr etmez bun-
lara...

DERVİŞ — Sinekli Sinekli olanda dokuz yıl mahpus-
luk şerefi hangi faniye nasip oldu?

KORO — Olmadı.

DERVİŞ — Bugüne dek kimin karısına, kızanına
kem gözle baktı...

KORO — Kimsenin.

DERVİŞ — Eli ne vakit harama uzandı?

KORO — Hiç bir vakit.

DERVİŞ — Sahabsız kaldığı için şamar oğlanına dö-
nen Sinekli'ye bir baş lâzım mı, değil mi?

KORO — İlâzım...

DERVİŞ — Öyleyse hepinizin yaşlı gözlerinden öpe-

rim. Gözünüz aydın olsun arkadaşlar. (*Hapşurur.*)

İşte o başa gavuştuk gayrı...

KORO — Gavuştuk gayrı...

DERVİŞ — (*Hapşurur, mendil aranır.*) Mendili evde bırakmışım. Tuh Allah gahretsın.

KORO — (*Kendilerini kaptırmış*) Gahretsın!

DERVİŞ — Bunu size söylemedim ulan kendime söyledim.

KORO — Gendine söyledin.

DERVİŞ — Susun artık, konuşma bitti.

KORO — Konuşma bitti.

ŞERİF — Halk harekete geldi. Durduramazsın artık.

KORO — Durduramazsın artık.

TEMEL — Ali abi geliyor. Ali abi geliyor.

Y. M. KOROSU — Yuuuuh...

KORO — Geliyor. Aslan geliyor. Savulun aslan geliyor.

Y. M. KOROSU — Yağcılar, yağcılar...

Y. M. KOROSU — Yağcılar, yağcılar...

Y. KOROSU* — Ya Ali, Ya Ali, (*Goygoycular gibi başlarını iki yana sallayarak*) Ya Hasan, Ya Hüseyin. Ya Hasan, Ya Hüseyin...

NURİ — Susun be. Alevî ayini sanıp zabıt tutacaklar..

TEMEL — Keşanlı Ali'yi istiyoruz Keşanlı konuşsun

KORO — Keşanlıyı isteriz Keşanlı konuşsun

(*Tarafatları -konuşması için Ali'ye ısrar ederler Ali karşısındaki iskemlenin üstüne çöker*)

ALİ — Sevgili Sinekli halkı!

KORO — (*Alkışlar*) Yaşsa!

ALİ — Muhterem seçmenler!

KORO — (*Alkış*) Varol!

* Y. KOROSU: Yaşlılar Korosu.

ALİ — Aziz vatandaşlarım!

KORO — (*Alkış*) Nur ol!

Y. M. KOROSU — Yağcılar yağcılar. (*Kaynana zırlı-tırlı*) Oh oh, oh, güm güm güm.

ALİ — (*Onlara doğru kükreyerek*) Susun ulan. (*Bir-den herkes tıss olur. Ali sertliği ile tezat teşkil eden bir yumuşaklıkla*) Sevgili Vatandaşlarım, Cuma namazında idim. Ondan biraz geciktim. Büyüklerin ellerinden küçüklerin gözlerinden öperim...

(*Temel, ne söz ne söz gibilerden bir el işareti yapar.*)

NİYAZİ — (*Seyircilere*) Mapısta bilem beş vakit namazı bırakmamış. Ehli din, Ali'yi boşuna mı tutuyor?

ALİ — (*Devam ederek*) Bugün, bütün Sinekli aynasız bir açmazda bulunuyor. Damlarını yıkacaklar, ne den? Çünkü her gün hır gür, kavga dalaş. Burada birlik minganez arkadaşlar. Birlik olmayan yerde dirlik de olmaz.

KORO — Nerde birlik orda dirlik. Nerde birlik orda dirlik...

Y. M. KOROSU — Nerde çokluk orda yokluk. Nerde çokluk orda yokluk...

ALİ — Söz misâli şu saman çöpünü alalım. (*Çöpü kırar.*) Tek çöpü her çocuk bilem kırar. (*Bir tutum çöp alır dener.*) Ama yüz tane, bin tane, on yüz bin tane saman çöpü bir araya gelse... Sıkıysa kır bakalım! Anasını satayım ben uzun laf edemem. Ne dediğimi anlayıverin işte.

TEMEL — Bundan kuvvetli söz mü olur.

HAFİZE — Ne demek? Besbelli bir şey.

ALİ — Ben bu dünyaya bir kerem gelmişim arkadaşım. Altı mikrobun canını daha cehenneme gön-

dermeden gidersem emdiğim helâl süt haram olmaz mı?

TEMEL — Adamda telâkat var.

ALİ — İşte herkesler burada. Benim şahsum, namusum hakkında itirazı olan varsa buyursun çıksın.

ZİLHA — (*Kalabalığı yarıp çıkarak*) Benim söyleyecek iki çift lafım var. Bu adam gaatilin biridir. Dayımı vurdu. Hepiniz biliyorsunuz. Gendinize gaatilden mıhtar mı seçeceksiniz...

ALİ — Sen bunu bana...

ZİLHA — Gaatil değil misin, yalan mı?

ALİ — (*Çok üzgündür.*) Gayri ben ne söyleyim. Neza-ketine diyecek yok. Bir hoş geldin demeden kaatil deyip çıktın.

NİYZAZİ — Elini neden buladı kana? Senin benim namusu iffetimi için...

ZİLHA — Ben namusu iffetimi gendim gorurum bi z zat evelallah!

2. KONDULU — Essah. Çamur İhsan'ı vurdu. Essah.

ZİLHA — Mevlam da onu yere vurur inşallah. Gençliğine doymadan gitsin. Allah bin belâsını versin. Tuh. (*Tükürür gider. Ali ne yapacağını şaşırır. Derviş onun koluna girip yatıştırır.*)

TEMEL — Sinekli'nin namusu için mahpusta dokuz yılını feda et, sonra...

SİPSİ — Hangi dokuz yıl. Dört yıl yattı. Beşi aftan kaydadı, ne haber?

(*Temel, Sipsi'ye tekme atar. İki taraf birbirleriyle kapışır. Polisler koşar gelir, ayırır.*)

RÜSTEM — (*Gelerek*) Bir dakika. Benim de bu adam hakkında bir diyeceğim var...

NURİ — (*Şişman Polis'e*) Bak propaganda yapıyor. Ş. POLİS — Hiç bir şey konuşamazsınız. Zabıt tutarım.

RÜSTEM — Usul hakkında konuşacağım.

Y. M. KOROSU — Usul hakkında. Usul hakkında...

RÜSTEM — Bu adam aday olamaz. Pöh. Çünkü, esrar kaçakçısıdır. (*Kalabalıkta tepki, heyecan, hayret.*) Peykesinde (*Sipsi'nin başla tasdik işareti*) yapılacak bir arama-tarama bunu derhal ispat edebilir...

Ş. POLİS — (*Derhal kahveye dalar.*) Ne diyorsun?

(*Zayıf Polis de seğirtmiştir. Aramaya başlar.*)

Ş. POLİS — Burada bir şey yok...

RÜSTEM — (*Sipsi'ye*) Nereye sakladın ulan?

SİPSİ — Alt tarafa bakın. Fiş torbasının altına.

Ş. POLİS — (*Bir şey bulmuştur.*) Burada bir kitap var.

ALİ — Kitap mı?

NURİ — Tabii kitap abi. Kısası embiya. Hani her akşam yatmadan okuduğun. (*Göz kırpar, polislere*) Bir de benim ihbarım olacak abiler. Madem arama-ya başladınız. Bir de şu çakalın üstünü arar mısınız lütfen...

RÜSTEM — Ne münasebet.

NURİ — Bak, gördün mü şafak attı.

RÜSTEM — Arayın be arayın. Yaram yok ki gocu-nayım. Pöh (*Şişman Polis aramaya başlar. Çakal gıdıklanıp kişner.*) Ordan gıdıklanıyorum.

DERVİŞ — (*Nuri'ye*) Nereye sakladın ulan?

NURİ — Kuşağını çözün bakalım.

Ş. POLİS — (*Zayıf Polis'le birlikte Çakal'ı döndüre döndüre kuşağını çözerler; yere küçük bir torba düşer.*) Bu ne?

KORO — Aa...

TEMEL — Halis muhlis ampes...

Ş. FOLİS — Efendim?

TEMEL — Yani sarı kız.

Ş. POLİS — Anlamadım.

HİDAYET — (Yanına yaklaşıp.) Duman abi. Duman.
Esrar. Yalan iftira...

SİPSİ — Biri bizim koyduğumuz esrarı bulup senin
kemerine takmış...

HAFİZE — İşte kendi ikrar etti. Ağzınla tutuldu, vay
namussuzlar...

Ş. POLİS — Yürüyün de bunu merkezde konuşalım...

(Çakal itiraz ede ede, Sipsi de hileyi
ağzından kaçırdığından pişman iki
Polis'in ortasında çıkarlar.)

NURİ — (Seyircilere) Elim üstünde oynadık, biz ka-
zandık. Ne yaparsın. Karşısındaki dinsiz olursa sen
de imansız olacaksın... (Konuşululara dönüp) Ey
ahali, Çakal Rüstem de böylece adaylıktan dis-
kalifiye oluyor. Koşun bunu yedi mahalleye duyü-
run. Pöh...

ALİ — Bayıldım bu numaraya İzmarit. (Toparlanıp
ciddi) Biz yine doğruluktan şaşmayalım din kar-
deşlerim...

NİYAZİ — Şimdi tek rakip Teke Kâzım kaldı...

TEMEL — Yukarı mahalle silme ona verdi ise yandık.

Z. POLİS — (Gelerek) Yukarı mahallenin kütükle-
rinde tahrifat tesbit etmişler...

ERKEKLER KOROSU — (Birbirlerine) Kütüklerde
tahrifat tesbit etmişler...

KADINLAR KOROSU — Vay namussuzlar...

Z. POLİS — Mükerrer oy kullanmışlar.

ERKEKLER KOROSU — Mükerrer oy kullanmışlar.

KADINLAR KOROSU — Vay hayasızlar...

Z. POLİS — Çok bilinen bir hileye baş vurmuşlar....

ERKEKLER KOROSU — Çok bilinen bir hileye baş
vurmuşlar.

KADINLAR KOROSU — Vay hilebazlar...

TEKE KÂZIM — (Koşarak alı al, moru mor gelir.)

Bunların marifeti. Yukarı mahalle silme bana oy
verdi. Neden hile yapayım beyim. Vallaha bunların
tuzağı. Billâha bunların tuzağı...

Z. POLİS — Bunu seçim kurulunda konuşsunlar.

KÂZIM — Ayağını öpeyim. Konuşsunlar bakalım.

Vay benim köse bakalım...

TEMEL — Bu iş oldu bitti demektir.

NURİ — Yaşasın Keşanlı Ali.

KORO — Şan olsun.

ARTIK BİR ŞEFİMİZ VAR ŞARKISI

KORO —

Artık bir şefimiz var
Her belâyı o savar

NURİ —

Şefin var mı yan gel yat
İçin ferah kafan rahat
Derdin varsa sallama
Düşünme hiç keyfine bak
Şef talihler döndürür
Şef olmazlar oldurur
Şef yağmurlar yağdırır
Şef demişler buna uyy.
Sunî gübre misali
Mahsul bilem açtırır

KORO —

Artık bir şefimiz var
Her belâyı o savar

NURİ —

İnsanın eski huyu
Kendine hep bir put yapar
Oldum bittim böyle bu
Kendi yapar kendi tapar

KORO —

Artık bir şefimiz var
Her belâyı o savar

BÜYÜK ŞENLİK VE DANS

TABLO : IV

Projeksiyon:

KEŞANLI ALİ KONDULARIN EFESİ. VEYAHUT
İTTİHATTAN KUVVET DOĞAR.

Dekor: Aynı.

TEMEL — Susalım arkadaşlar. Yeni muhtarımız Ke-
şanlı Ali faaliyet programını okuyacak.

SARHOŞ RASİH — Ne vakit yazmış ki.

NURİ — Dün gece istidacı Derviş dayıyla birlikte
kaleme aldılar.

SİPSİ — Amma iştahlı imiş.

ALİ — Susun ulan.

1. KONDULU — Demokrasi var. Fikir beyan etmek
yasak mı?

TEMEL — Kes sesini be. Bak hâlâ söyleniyor.

NURİ — Demokrasi seçim bitene kadardı.

ALİ — İstesem hiç danışmam... Bildiğimi okurum.
Adam saydık sizi, okuyoruz işte.

LUTFİYE — Oku oğlum oku, sen onların kusuruna
bakma...

ALİ — (*Bir tuvalet kâğıdı rulosuna yazdığı müsveddeyi
okumaya başlar.*) Bir - Sinekli'de bir huzur rejimi
kurulmuştur. Maraza çıkarıp bunu bozanın yedi
ceddine düz gidilecek, evi mail-i inhidam dalgası
ile yerle bir edilecek; menkul, gayrı-menkul em-
valine vaziyet edilecektir. Duyduk duymadık deme-
yin.

SESLER — Doğru çok güzel.

1. KONDULU — Hani zorbalık kalkıyordu?

KORO — Olacak artık o kadar...

ALİ — Faizci Temel'i maliye, istidacı Derviş'i hukuk
müşaviri nasb ve tayin ettim...

SESLER — Tebrik ederiz... (*Temel ve Derviş tebrik
edilirler.*)

ALİ — Her kahvede iki el mano bana, yani yardım fo-
nuna aittir. Vermeyene kirpi kürkü giydiririm,
oyun bozanlığın alemleri yck ha...

SARHOŞ RASİH — Hani mano kalkıyordu.

(*Temel, Sarhoş Rasih'in önüne bir
şişe rakı getirir, kor.*)

KORO — Olacak artık o kadar...

ALİ — Benim kahvede bir ırgatlar, bir hizmetçiler,
bir de taksi kâhyaları birliği kurulmuştur. Bundan
böyle kimse şehirle başına büyük iş anlaşması ya-
pamaz. Çamaşıra, orta hizmetine, sütüneliğe, fab-
rika işçilğine gidecek kadın ve kızlar adlarını şim-
diden Hafize'ye yazdırsınlar...

2. KONDULU — Bak akraba koruyor...

(*Temel, 2. Kondulu'nun önüne bir şişe
rakı getirir, kor.*)

KORO — Olacak artık o kadar.

ALİ — Buraya kayıtlı hizmetçiliğin ilk aylığı bana, yani yardım fonuna aittir. Buna karşılık her hakları istidacı Derviş marifetiyle kanun dairesinde bilâ bedel korumur. İyi ücret sağlanır. İş sağlama bağlanır. Gittiği evde karnını dolduranlara yüksek tazminat ve icabında nafaka koparılır...

TEMEL — Her şeyi düşünmüş adam...

ALİ — Beş-Şehrin köşe başı taksi ve dolmuş kâhyalık-larının inhası tarafımdan yapılır. Başına buyruk kâhyalığa kalkan karnından iştirilir. Günde 300 kâğıdı var bu işin. Yağma yok. Haraçı veren düdüğü çalar...

1. KONDULU — Haraç öldü, yaşasın haraç. Bunun eskiden farkı ne?

KORO — Olacak artık o kadar.

TEMEL — Eskiden üç kişi alırdı, şimdi bir elde toplandı...

NURİ — Eskiden başıbozuk haraç vardı, şimdi organize haraç... (*«Kafa yok ki heriflerde» gibi bir jest yapar.*)

ALİ — Altı - Sıladan yeni gelip iş bulamayan ır-gatların peyke parası, iâşe ve ibatesi iş bulana kadar bana aittir. Ama iş girince ilk aylıklarını bana, yani yardım fonuna ödemekle mükelleftirler. Kaytarma-ca yok...

HAFİZE — Hay hay, ne demek...

NİYAZİ — Ne münasebet, istağfurullah...

TEMEL — Bilâkis, elbette.

NURİ — Malimemmuniyetle...

(*Yandan İhya Onaran görünür. Mü-zik eşliğinde yürür.*)

İHYA — Hep dört ayak üstüne düşerim zaten. Ben İh-ya Onaran.

TEMEL — Hani şu büyük barajı yapan?

İHYA — Tamam, bunun için 200 ırgata ihtiyacım var.

Hazır organizasyon kurmuşsunuz. Kahve kahve dolaşmadan burdan angaje edebilirim demek...

HAFİZE — Hay hay, ne demek.

NURİ — Bilâkis elbette.

TEMEL — Malimemmuniyetle...

ALİ — Niyazi, sen beyi büroma götür. Ben şimdi geliyorum. (*Niyazi, İhya'yı kahveye doğru götürür.*)

DERVİŞ — Ali'nin uğurunu gördünüz mü arkadaşlar? Aha bismillâh demesiyle iki yüz açın yüzü gülü-verdi.

KORO — Doğru doğru. Uğurlu kademli olsun.

ALİ — Hep birlik olmanın faydaları. Nerde birlik orada dirlik... Madde Sekiz - Serbest ticaretle iştigal eden cemi cümle esnaf, seyyar satıcı arkadaşların yani özel sektörün işine hiç bir şekilde müdahale edilmeyecektir. Onlardan kimse haraç alamaz...

KORO — Bravo, yaşa...

ALİ — Bir benden başka.

1. KONDULU — Oldu mu ya...

KORO — Olacak artık o kadar...

ALİ — Ne var ki, burada da ölçümüz insaf olacaktır.

Haraçlar herkesin poposuna göre.

DERVİŞ — (*Düzeltir.*) Portesine göre olacak.

ALİ — Mali portesine göre tensip edilecektir.

BİR SES — Bu ne biçim program be...

ALİ — İşte duyduunuz, işittiniz. Ben bütün bunları ger-çekleştirmek için sizlere güveniyorum, arkadaşlar. Dışarı karşı mütecanis bir kütle numarası iktiza ediyor. Bunun için şimdi halkoyuna başvuruyorum.

Bu okuduğum programı olduğu gibi itirazsız kabul edenler...

(Eller kalkar, arka sıralarda kalkmayan eller de görülür.)

ALİ — İyi duyulmadı galiba. *(Havaya bir el ateş eder.)*
Kabul edenler... *(Herkes el kaldırır.)*

ALİ — Kabul etmeyenler. *(Bir el daha ateş eder. El kaldıran olmaz.)*

ALİ — Oy birliğiyle kabul edilmiştir. Teveccühünüze teşekkür ederim arkadaşlar...

(Tablo sonu olarak paravan kapanır. Nuri paravanın önüne Sarhoş Rasih'i getirir. Rasih halkı görünce utanır.)

NURİ — Abiler, bu arkadaş şimdi size bir şarkı okuyacak. «Var Bu İşin Hikmeti», rast makamından.

(Rasih kaçmak ister, utanır. Nuri onu zorla iter. Sarhoş Rasih sahnenin önüne yalpalayarak gelir.)

VAR BU İŞİN BİR HİKMETİ ŞARKISI

«Sarhoş Rasih benim adım»
«Ben babama çok benzerim»
«Siyasetten hiç hoşlanmam»
«İşte budur benim de gıdam»

Herkeste var bir iptilâ
Küçüklere emzik daya
Büyüklerle mevkî paye
At bir kemik aç kurtlara
Bütün bunları kanmayana
İçir de rakıyı doya doya

ARKADAN BİR SES — İç, güzel sev bade varsa aklı
şuurun yani.

(Rasih durur dinler. Kafasını sallar. Devam eder.)

Kimi servet kokusunda
Kimi spor totosunda
Kimi kadın tutkusunda
Bu miskinler tekkesinde
Herkesin ağzında bir marpuç
Eshabı keyf uykusunda

Sen bilirsin bir iki
Ben bilirim on iki
Boşuna değil bu ikramlar
Var bunun elbet bir hikmeti
Serp gözlere bir mahmurluk
Ki görmesinler gerçeği

«Şimdi ben buradan giderim»
«Bütün barları gezerim»
«Yüz dirhem daha içerim»
«Evde karıdan dayak da yerim»

TABLO : V

Projeksiyon :

ALİ KÖTÜ BİR AÇMAZDA. BİR YANDA AŞK, ÖTE
YANDA VAZİFE.

Dekor : Bir duvar yıkıntısı. Teknisyenler getirip yan tarafa bir elma bir de armut ağacı korlar. Vakit gece. Uzaktan kurbağa vakvakları. Zilhu

duvarın üstüne çıkmış, ayaklarını uzatmış, bir elma kemirmektedir. Ali yandan görünür. Çekingendir. Zilha'yı fark eder. Sokulmaktan korkarak dolaşır... Orda olduğunu belli etmek için öksürür. Islık çalmayı dener. Zilha onu fark etmiştir. Ama aldırmaz. Ali bir sigara yakar. Kibriti Zilha'ya doğru atar. Zilha başını öteye çevirir. Ali yürür.

ZİLHA — (Hiç istifini bozmadan) Ne o? İt baytarı gibi ne dolanıyon orda...

ALİ — Hiç, uykum kaçmıştı da biraz. (Bir manda böğürtüsü.)

ZİLHA — İyi ya, dolan bakalım (Kedi miyavlaması.)

ALİ — (Kızgın durur, sahne önüne gelir, seyircilere.) İçim yaniyor be. Zilha'ya açılacağım. Burda manevi laflar söylenecek. Böyle tıs olur mu ulan. Nutkum büsbütün tutuluyor. (Kulise) Hani ağustos böcekleri, hani bülbül sesi. Şöyle tatlı bir dem çektir bir yol, alırım paçanı aşağı. (Bülbül sesi) (Orkestraya) Sen de içli bir zurna taksimi döktür arkadaşım. (Dediği yapılır.) (Işık kulübesine) Mavi ışık ver babalık. Ay maytabı, boru mu bu. (Mavi ışık) Ha şöyle...

ZİLHA — (Miyavlayan kedi yavrusunu eğilip alarak ve okşayarak) Gel pisi pisi. Gel çocuğum, gel bana sen...

ALİ — (Aşırı duygulu bir sesle) Geldim beri uyku girmiyor gözüme..

ZİLHA — (Kedi ile oynayarak) Ne oldum delisi oldun, ondandır.

ALİ — Zilha, benlen böyle konuşma.

(Elindeki çakı ile oynar. Bu çakı ile turnaklarını keser. Arada bir ağacın kütüğüne batırır çeker. Zilha bitirdiği elmanın ortasını yere atar, duvarın üzerinden ağaca uzanır, yeni bir elma koparır.)

ALİ — Zilha kız. Hatırladın mı bizim elma ile armudu? Hani küçükken hep bunların altına gelirdik. Elma senin idi. Armut da benim.

ZİLHA — (Çok mânâlı ve duygulu) Şimdi aralarımı deve dikenini bürümüş...

ALİ — Kurbanın olayım cinaslı laf etme bana...

ZİLHA — Yalan mı? Öyle değil mi? (Burnunu çeker.)

ALİ — Deve dikenini bürümüşse ayıkla...

ZİLHA — (Elmasını kemirerek) Ben mi ektim. Sen ayıkla...

ALİ — Gel beraber ayıklayalım...

ZİLHA — A-ah...

ALİ — Sana bir diyeceğim var. Kız...

ZİLHA — Kese konuş öyleyse. Trafik memuru gibi uzatma yolu. (Alayla ilâve eder.) Mihtar efendi...

ALİ — Mihtar efendi deme bana...

ZİLHA — Hoşuna gitmiyor mu? Kibrinden durulmayormuş diyorlar Mihtar seçildin diye. Sinekli'nin efesi diyorlar ya sana. Daha ne istersin. Anlı şanlı Keşanlı Ali...

ALİ — Sana bir esrarımı açacağım Zilha...

ZİLHA — İlâzım değil.

ALİ — Önemiyyetinden kelli bunu dünyada benden senden bir de seyircilerden başka kimse bilmeyecek, anlaşıldı mı?

ZİLHA — He.

ALİ — Zilha.

ZİLHA — Ne var?

ALİ — Senin dayını ben vurmadım...

ZİLHA — (Gülmeğe başlar.) Bu mu idi söyleyeceğin?

ALİ — Kız vallahi doğru diyorum.

ZİLHA — Doğru söyleyen yeminsiz konuşur. Polisi mahkemeyi gandıramadın da şimdi beni mi gandıracan, gavlince...

ALİ — Kız doğru diyorum sana. Ben vurmadım. Ben dayının çeşme yalağında inilerken buldum. Ağzı köpük içinde. Kucaklayıp eczahaneye götürüyüm dedim, elime kan bulaştı. Bir de baktım sırtından vurmuşlar. O ara bekçi yetişti. İhsan ölürken bana bir şey söylemek istedi. Ali dedi, gerisini getiremedi... Merkezde beni katil sandılar. Onun Ali deyişini de aleyhime ispat saydılar... Mahkemede asıl katilin adamları seni bana vermeyişini sebep gösterttiler. Bıçaklarken gördük diye yalan şahatlık ettiler...

ZİLHA — Ben de şimdi inandım değil mi?

ALİ — Mahkemede mapusta hep direndim durdum. Ben maksumum diye. Hüküm giymekten çok seni kaybetmek kodu bana...

ZİLHA — Eksik olma...

ALİ — Ama duydum ki sen de beni katil sanırmışsın. Bir ağırıma gitsin, bir ağırıma gitsin... Tam üç ay her gece ranzada ağladım için için...

ZİLHA — Bitti mi sözün?

ALİ — Daha yeni başladı. Mapustakiler beni sarakaya aldılar. Maksum Ali, gözü yaşlı Ali diye ad bile takdı besmelesizler...

ZİLHA — Hani kese konuşacaktın...

ALİ — Tıkma lafı ağzıma. Bir gün tavla oynuyoruz koğuştaki. Karşımdaki zar tuttu. Duttun dutmadın. Adımız ana kuzusuna çıkmış a. Herif tavla kutusu-

nu geçiriverdi kafama. Bayılmışım. Revirde iki saat ayıltamamışlar. Burnumdan siyah bir kan geldi ayıldım. O siyah kan sanki o zamana kadar basiretimi bağlamış benim. Gözümle birlikte kafamdan da bir perde kalktı o an. Revirde bulduğum bir makası kavradığım gibi koğuşa uçmuşum uy anam. Nerde bana vuran veledizina diye aranmışım, beni dört kişi zor zaptediyor...

ZİLHA — Hele hele ayrılan gabarmış desene...

ALİ — Gözüm dönmüş birden. Topunuzun anasını avradını diye yürümüşüm. Düşün be kardaşım. Hükümü giymişim. Seni gaybetmişim. Neyi gaybedeceğim gayrı. Çamur İhsan'ı da ben öldürdüm. Hepinizin laşesini de ben yere sereceğim diye nara atarmışım. Müdür çıktı karşıma. Tamam, ikrar ediyorsun demek dedi. İkrar ediyorum anasını satmışım dedim. İnkâr ettik ne geçti, elimize. Bir tokat atacak oldu, sen misin bana el kaldıran. İskemleyi geçiriverdim başına. Müdürü dövmek hikâyesi de burdan çıktı işte. Ertesi gün bir de baktım ben geçerken bütün o azılı mahpuslar açılıp bana yol veriyor, siftiniyor sırtımı okşuyorlar. O bana vurana getirip elimi öptürdüler. Ben ettim, sen etme abi diyor. Meydancı Yedi Belâ Sakıp, sen aramızda iken haddime mi diye meydancılığı bana kamaço ediyor. Hasılı itibarımız birden yükseldi...

ZİLHA — Allak versin. Hakkın değil mi?

ALİ — Mahpushaneye bazı gazatacılar ankete gelir. Soruyorlar. Nasıl öldürdün Çamur'u diye. Böyle böyle diyorum: Üç gün mühlet vermişim, gece bana pusu kurmuş. Bilmecburiyetle şişlemişim, Bursa bıçağıyla.

ZİLHA — Yani essahta nasıl vurdunsa olduğu gibi anlatıyorsun...

ALİ — Deli etme beni kız. Demem şu ki, bu dünyada namuslu insanıyetli oldun mu alaya alınıyorsun. Zorba katil oldun mu saygı itibar görüyorsun. Efsanemiz de bu yalandan çıktı. Hepsi bu kadar...

ZİLHA — Asıl yalan bu anlatığın senin. (*Kırılarak yürür.*) İşin gücün takma büyük asma sakal...

ALİ — Kitap operim yalanım varsa.

ZİLHA — (*Birden ciddileşerek*) Madem öyle. Neden çıkıp herkese doğrusunu ilân etmiyorsun?

ALİ — (*Mahcup.*) Ok yaydan çıkmış bir kerem. Serde erkeklik var. Er kişi tükürdüğünü yalar mı?

ZİLHA — (*Seyircilere*) Lafa bak lafa. Er kişi başkasının işlediği cinayete caka satar mı?

ALİ — (*Bir çocuk safiyeti ile*) Oldu bir kerem kız...

MERTLİK BELÂSİ ŞARKISI

Ne gelmişse başımıza
Mertlik belâsı kardaş

Mertlikten söver insan
Mertlikten atar tutar
Mertlikten eder atâş
Mertlikten bunca savaş

İlk adımını atmak bizden
Ama gerisi bizden çıkar
Laf büyükkelçi değil ki
Beğenmeyince tut geri çağır

Ben de bilirim hatamı
Ne varki artık mümkünsüz
Olmuş artık bir kerem
Kalbim
Kafam
Mantığım
Evet de dese

Onurum
Erkekliğim
İnat etmiş
A-ah demiş bir kerem

Mertlikten söver insan
Mertlikten atar tutar
Mertlikten eder atâş
Mertlikten bunca savaş

Ne gelmişse başımıza
Mertlik belâsı kardaş

ZİLHA — Üç paralık aklın var mı acaba senin. Diyelim sen vurmadın da öyle geçiniyorsun. Herkes seni dayım gaatili bilirken nasıl evlenirim ben senlen. Benim galbim taştan mı? Benim namusum hay-siyetim yok mu? Angut.

ALİ — Boş ver elalemin sözüne...

ZİLHA — Sen niye boş vermiyorsun?

ALİ — Ben başka. Benim durum vaziyetim senlen bir mi? İşte duydun öğrendin. Şimdi bana varıyor musun?

ZİLHA — Sen pazar meydanının ortalık yerinde Ey Ümmedi Muhammed, Çamur İhsan'ı ben vurmadım diye bağıryon mu, bağırmyon mu?

ALİ — Yirmi bin kondulunun mesuliyeti benim omuzlarımda kız. Çocuk mu oldun? (*Çakı ile sinirli sinirli oynar.*) Mümkünsüz...

ZİLHA — Şanıma mı dokanır?

ALİ — He ya...

ZİLHA — Hay senin şanıma köpek işesin... (*Gülerek ve elmayı kemirip Ali ile eğlenerek*) Biliyordum böyle diyeceğini. Ben seni denemek istedim oğlum. Elbet inkârdan gelemesin. Çünkü onu essah öldürdün de ondan. Get de babanı gandır sen. Sen gan

davasından dört buçuk atıyorsun süfli rezil. On-
dan bu martavallara giriştin. Erkek ol oğlum erkek.
Bir halt ettin, bari gabullen. Garı gibi gaytarma.

ALİ — Dur dinle bak.

ZİLHA — Heç de bir şey dinlemem. Bana bak Ali.
Sen burda yokken Şerbet Deresinden çok sular ak-
tı. Ben artık dört yıl önceki Zilha kız değilim.
Şerif ablanın helasında insan sarrafi olup çıktım.
Aklın sıra beni laf salatası ile mi tavluyacaksın...

(Temel yandan görünür. Ali ile Zil-
ha'nın konuşmasını hayretle dinler.
Ali onu fark eder etmez kendine
çekti düzen verir. Celâlli halini alır,
sesini yükseltir.)

ALİ — (Kulise ve Orkestraya) Kesin artık filim koptu.
(Işıklıya) Normal ışık. (Zilha'ya) Asabatım bozu-
lursa karışmam bak. Üç gün mühlet sana. Aklını
devşir kafana (Temel duyuyor mu diye bakar.) Ben
mühlet verdim mi sonu ne olur bilirsin...

(Zilha dilini çıkarıp gider. Temel
bunu görmemiştir.)

ALİ — (Onun gittiğine emin olduktan sonra, cebinden
para çıkarır.) Bu da sana küçük bir hediyemiz
olsun (Temel'i yeni fark etmiş gibi) Bilirsin dayısı
bakardı bu kıza. Onun cânını cehenneme yolladık
ya. Buncağızın ne taksiri var. Günah...

(Zilha giğer gibi yapıp usulca gelmiş
duvarın arkasından konuşulanları
dinlemektedir)

TEMEL — Günah, besbelli bir şey...

ALİ — Sefalet düşmüş. Maddî bir yardımda bulunup

gönlünü alayım dedim. Eski hukukumuz vardı
ne de olsa.

TEMEL — (Rahat bir nefes alarak) Ha şu mesele.
Ben de başka bir şey sandımdı.

ALİ — Başka ne olacaktı ki. Bende eksik eteğe pa-
puç bırakacak surat var mı be. (Bıçağı fırlatıp yere
saplar.)

TEMEL — İstağfurullah. Bilâkis. Hoşça kal aslanım...

ALİ — Güle güle...

(Temel uzaklaşır, Zilha saklandığı
yerden çıkar.)

ZİLHA — (Gözleri hırsla parlamaktadır.) Demek
böyle. (İki elini beline dayar.)

ALİ — Sen orda mıydın?

ZİLHA — He ya. Neden eşekten düşmüş karpuzla dön-
dün. Elbet dinledim...

ALİ — (Alçak sesle) Anla işte, durum vaziyetini kur-
tardık a canım....

ZİLHA — Durum vaziyetini gurtarttın demek. Vay na-
mussuz irezil. Buraya para goyup el aleme afra sa-
tarmışsın ha. Senin sadakana ihtiyacım yok. Al da
gafana çal, alçak (Paraları yırtıp yırtıp atar.)

ALİ — (Onun yırtıp attığı paraları yapışabilir mi diye
toplar.) Yanlış anladın...

ZİLHA — Kimbilir belki de yardım fonunun parasıdır.

ALİ — (Otomatik) Yok, bu örtülü ödenek faslından.

ZİLHA — Durum vaziyetini gurtarttın demek. Hay
senin aklına turp sıkayım. Asıl şimdi her işi ber-
bat ettin. (Seyircilere) Demin az daha yumuşuyor-
dum... Nah kafa. Kızgın ağıdan arılar nasıl boşa-
nır dışarı, yalan da senin kuruyası ağzından öyle
fışkırıyor. Hay Allah seni kahretsin. Şuradan şura-
ya gidemez ol. Başına Sinekli'nin bütün gayaları

insin de altında can veresin e mi? (*Gidip yüzüne tükürür.*) Tuhh..

ALİ — İleri gittin ya...

ZİLHA — Durum veziyetini gurtarttın demek. Alacağın olsun senin, Kurşuncu Hasibe'nin sidikli Ali'si. Bak şuraya yazıyorum. (*Duvara gider*) Zilha diye birini ebediyeten unut. Önüne gelenin manti-notası olurum da yine senin olmam. Bunu da yaz bir galem gafana...

ALİ — Sen böyle şey yapamazsın...

ZİLHA — Deli bozuk Zilha demişler bana. Yapar mıyım yapmaz mıyım görürsün bir yol. (*Hırsla çıkar.*)

TABLO : VI

Projeksiyon :

KADERİN CİLVESİNE BAKIN. KAĞDAĞI'NIN ARDINDAKİ ŞEHZADE İLE DELİ BOZUK ZİLHA, ŞERİF ABLANIN HELÂLARINDA KARŞILAŞIYORLAR.

Dekor : Helâlar.

(*Filiz önde koşarak sahneye çıkar. Şöför de arkasından onu tutmak ister.*)

ŞÖFÖR — Ayıp ayıp, cici bebekler böyle yapar mı?

FİLİZ — Of, bırak beni...

ŞÖFÖR — (*Alçak sesle*) Daha sıran gelmedi...

FİLİZ — (*Projeksiyonu gösterir.*) Bu yanınca çıkacaksnız dediler ya. Hem ben sıkıştım. Ben cici bebek değilim, burada yapacağım...

OLGA — (*Girerek*) Filiz gel burda dedim sana...

ZİLHA — Bırak yapsın madam, belki sıkıştı çocuk.

FİLİZ — Burda yapacağım, burda yapacağım. (*Yere yatıp tepinir.*)

ŞÖFÖR — Tepiniyor, ayağını vurdu çok sinirli. Üstüne düşmeyelim. Bırak yapsın madam.

OLGA — Vous allez me payer la Filou.

ŞÖFÖR — Hadi çabuk Filiz. Babanız kızmadan. Öndeniniz mi var, arkadanınız mı?

ŞERİF — (*Seyircilere*) Hey canına kurban. Terbiye başka şey be...

FİLİZ — Öndenim de var, arkadanım da. Sana ne? (*Kadınlar kısmına girer.*)

PROFESÖR — (*Çıkmıştır, elini yıkar.*) Bonjur madam Olga. Ne güzel tesadüf... Sizi buraya hangi rüzgâr attı?

OLGA — Bülent Bey, ben, Filiz bir ekskürsüyon yapıyorduk. La petite a vu ce batiment elle a voulu absolument faire son pipi.

PROFESÖR — Güzel bir fikir. (*Zilha'ya*) Ben buraya niye gelmiştim kızım, unuttum...

ZİLHA — Sizininki oldu bitti beybaba...

PROFESÖR — Ha, sahi ya. Hayret ama nerden bilirsiniz?

FİLİZ — (*Çıkarak*) Me voila.

OLGA — Enfin.

FİLİZ — (*Profesörü görür dizini büküp reverans yapar.*) Aaa, bir düğmem koptu.

ZİLHA — (*Düğmeyi yerden alır.*) Bir dakika. Dikivereyim cicim. (*İğne iplik alır, dikmeğe başlar.*)

(*Bu sırada Bülent gelmiştir. Köşede gözleri Zilha'ya dikilmiş olarak hareketsiz durur.*)

FİLİZ — Sizi öpebilir miyim?

OLGA — Mais voyons Filou. Je vous ai défendu d'embrasser les étrangères.

FİLİZ — Öpeceğim diyorum size. Ben cici bebek değilim.

ŞÖFÖR — Tepiniyor. Ayağını yere vurdu. Çok sinirli, üstüne düşmeyelim, bırak yapsın madam...

FİLİZ — (Zilha'ya, eğil işareti yapar, eğilince ona sarılır öper.) Ben sizi çok sevdim.

ZİLHA — Ben de seni balım.

(Sahneye giren Bülent durur, onlara bakar.)

ŞÖFÖR — A küçük bey. (Hepsi hayretle Bülent'e bakarlar.)

FİLİZ — Baba, babacığım. Bakın, size çok nazik bir bayan takdim edeceğim... Bana karşı o kadar iyi davrandı ki...

(Bülent gözleri ona dikili kalakalmıştır.)

OLGA — Bülent Bey, mais qu'est ce que vous avez?

PROFESÖR — (Gözü Bülent'te) Halini hiç beğenmedim.

ŞÖFÖR — (Bülent'in yanına gidip ona dokunur.) Küçük bey. (Bülent olduğu gibi yere düşer.)

OLGA — O mon Dieu!

FİLİZ — Babacığım ne oldun?

OLGA — Ayıp ama. Ne oldun denir hiç? Ne oldunuz?

FİLİZ — (Düzeltilir.) Ne oldunuz babacığım?

OLGA — Maintenant ça y'est. (Bülent'in alnını kolonaya ile uğar.)

ŞERİF — İletli bir şey galiba?

İHYA — (Gelerek) Oğlum, evlâdım.

OLGA — Korkmayın, sadece bayıldı.

PROFESÖR — (Bir yerde yatan Bülent'e bir Zilha'ya bakar.) Enteresan, çok enteresan. Hemen eve götürelim bulduğumu unutmadan. Kendisine bir psikanaliz yapacağım. Şartlı refleks, şartlı refleks...

İHYA — Ne bakınıyorsunuz. Otomobile taşısanıza.

(Şöför ve Nuri, Bülent'i karga tulumba götürürler.)

FİLİZ — Babacığım, ölme sakın. (Olga'nın dik dik bakması üzerine düzeltir.) Ölmeyin sakın...

OLGA — (Memnun güler.) Bravo...

FİLİZ — (Birden Zilha'ya dönerek) Siz de gelin. Ne olur siz de bizlen gelin...

PROFESÖR — Evet, mutlaka. Siz bize lâzımsınız. Şartlı refleks. Pavlov'un köpeği... (Zilha'yı koluna girip çıkarır.)

OLGA — (Filiz'i sürükleyerek) Yürü ama, çok ayıp. (Çıkarlar.)

ZİLHA — (Onlarla sürüklenip giderken) Bir şey anladım arap olayım.

BİR SEYİRCİ — Al benden de o kadar.

ŞERİF — (Seyircilere) Durun patlamayın. Bunu ikinci perdenin başında anlayacaksınız...

TABLO : VII

Projeksiyon:

SİNEKLİ'DE DEVRİ SAADET. ALİ, TORİK İŞLETİP NAMLU GÖSTERİP OLMAYACAKLARI OLDURTUYOR.

Dekor: Ali'nin kahvesi. Duvarı Ali'nin hapishanede çekilmiş portresi. Onun

yanında şehrin dört yol ağızlarını gösteren bir harita. Kahvede dört masa. Ali, Derviş, Temel kahvenin dışında kâğıt oynarlar. Ali'nin sırtında tiril tiril ipek gömlek. Yelekte köstek. Sol köşede bir seyyar fotoğrafçı, bir hizmetçi kızın vesikalik resmini çeker. Kızın arkasında bir hizmetçi kadın ve Hafize dururlar.

NURİ — (Seyircilere)

Ali abi iki ay içinde mumu döndürdü Sinekli'yi. Bir kere konduları yıktırma takririni geri aldırdı. İyi mi? Düşünmüş, önümüzde seçimler var. Gelsin de kılıma dokunsunlar bakalım. Hangi parti iki yüz bin kondulunun oyunu küçümseyebilir? Sizin anlayacağınız şimdilik bu iş yattı. Santralını işletiyor adam. Buranın ilçe olması için bir de teklif yapacak diyorlar... İyi mi? İnşaat seslerini duyuyor musunuz? Yardım fonu parası ile evsizlere dört yıl vadeli maliyet fiyatına kulübeler inşa ediliyor. Kan davası güdenlerin üçünü (Hartayı gösterir) Şehrin en işlek yerlerine taksi kâhyası nasbetti. O iş de böylece yattı. İyi mi? Mano, haraç, sus parası almasına alıyor. Ama insafla. Vergi almadan bütçe açığı nasıl kapanır. Partilerden para sızdırıyormuş diye homurdananlar oluyor. Sızdırır sızdırır. Bu güne bu gün hükûmat bilem dış yarıdmsız yapamıyor. Biz nasıl yaparız. Hasılı erkânı harp gibi adam. Tanrı nazardan saklasın. (Telefon çalar. Derviş gider. Nuri onun yerine oyun masasına oturur.)

DERVİŞ — Allo. Burası Keşanlı Ali Beyin kahvesi. Hayır beyim Apti beyin değil, Ali beyin kahvesi.

Ali beyin Ali. Angutun A'sı lahmacunun L'si itçülu itin İ'si ne etti? Ali. Tamam efendim. Kendilerini mi aradınız (Ali'nin başı ile ben yokum, atlat işareti vermesi üzerine) Ali bey şu anda çok möhim bir toplantıdalar efendim. Biraz sonra arayamaz mısınız? Ya! Bir dakika ayrılmayın... Sizi orta hizmeti servisine bağlayayım... (Ahizeyi eliyle kapayıp seslenir.) Hafizehanım. Hafizehanım...

HAFİZE — Ne var?

DERVİŞ — Gel bak hizmetçi arıyorlar galiba...

HAFİZE — (Ellerini etekliğine kurularak telefona gelir.) Buyur... Ha, ha... Ha. Ha... A. Ah. Çüş be. Beş yüz liraya bitli besleme yok bugün piyasada. Ne?... Ha ırgat istiyorsun. O başka (Derviş'e) Yanlış bağlamışsın be...

DERVİŞ — (Ahizeyi alarak) Alo. Affedersiniz. Bir dakika ayrılmayın. İşçi bulma seksiyomuna bağlıyorum. (Seslenir) Beşvakit! Ulan Beşvakit...

NURİ — Niyazi seni çağırıyorlar telefondan.

DERVİŞ — Herifin başı namazdan kalkmıyor ki.

NİYAZİ — (Görünür) Geldim. (Telefona) Buyur beyim. Evet, evet... Bulamayız beyim. Şimdi Almanya piyasasına çalışıyoruz. İhya Başaran'a iki yüz ırgat verdik. Elde dokuz on kişi var. Boşalan olursa biz size haber veririz. Kalem veriyorum. Adresinizi yazdırın.

TEMEL — Rahat yok be. (Söylenerek oyundan kalkar, telefonu alır, adresi not eder.) Evet. Necedesi evet... Seksen dört. Tamam.

(Derviş fotoğrafları verir. Kız, Ali'nin masasını işaret eder. Kadın oraya ilerler.)

KADIN — Sermet paşaların hemşiresi verdiğiniz hiz-

metçiden çok memnun kalmış. Sizi sağlık verdi. İnşallah bana verdiğiniz de iyi çıkar.

ALİ — Hiç fütür getirme teyze. Benim ihraç ettiğim hizmetçiler paskalya yumurtası gibi seçmedir hepsi... (Kızı okşar.) Yan masaya geçin. Kayıt numarası alacaksınız.

(Derviş, Temel, Niyazi üç masaya geçer. Hidayet üç masaya üç çay getirir.)

NİYAZİ — (Kaşarlanmış bir memur rutini ile kâğıdı alır. Koca bir defter açıp kaydeder. Kâğıda acayip bir tempo ile damga vurup geri verir.) Buyurun, yandaki masaya geçip mukavele imzalayacaksınız...

KADIN — Aınma da muamelesi varmış. (Hizmetçi ile yan masaya geçerler.)

DERVİŞ — (Uzatılan evrakı gözlüğünün üstünden tetkik eder.) Formüller? Tamam. Altı adet vesika? Tamam. (Onları alır kartotekse geçirir, bir kâğıt uzatır.) Mukavele metnini imzalamı lütfen...

KADIN — Ver bakayım. (Okur) «Anlaştığımız fiyat üzerinden misbet menfi denişiklik yapmayacağıma namusum üzerine söz veririm. Sözünden dönenin Allah bin belâsını versin.» Bu ne biçim mukavele, insana belâ okuyor...

DERVİŞ — Bas şuraya imzayı hanım. (İmzalaması üzerine o da acayip bir tempo ile damga vurup geri verir.) Şimdi yandaki masaya geçin...

KADIN — Daha bitmedi mi?

TEMEL — Kayıt harcı, yardım fonu hissesi, pey akçesi, tazminat parası, aracı yüzdesi...

KADIN — Kapanı boğacı Raziye'ye verdik ya.

TEME — O dellaliye parası. Elli sekiz lira verim bana. Ben size bir iki buçukluk vereceğim...

KADIN — Al bakalım.

NİYAZİ — Yan masaya geçip vize kartını alın.

TEMEL — (Masanın önüne gelen kadınla kızıdan bütün evrakı alır.) Noterden tasdikli nüfus kâğıdı, tamam. İzin müzekkeresi, tamam. Yo, bu olmadı. Doktor raporu iki nüsha olacaktı.

KADIN — Aaa, çok oldunuz artık.

TEMEL — Usul böyle hanım, mesuliyeti var.

HİDAYET — (Yaklaşıp kadının kulağına) Makineyi biraz yağla teyze. (Para işareti yapar.)

KADIN — (Çantasına davramp) Hay Allah belânızı versin.

DERVİŞ — Hani belâ okumak yoktu.

(Kadın parayı çıkarmıştır, masaya koyarken Hidayet uyarır.)

HİDAYET — A-ah. Evrakın arasına teyze. Her şeyin bir usulü var. (Kadın onun dediğini yapar.)

TEMEL — Ha şöyle (Parayı alır.) Nüfus kâğıdı tamam. İzin müzekkeresi tamam. Doktor raporu birinci nüsha tamam, ikinci nüsha (Parayı cebine indirir.) O da tamam. (Acayip bir tempo ile vize kartını damgalar, verir.) Buyur vizeyi. Tepe tepe kullan tazeyi...

(Kadın, kızı alır çıkar. Hidayet, Temel'den hissesini ister, Temel iki buçuk lira verir. Hidayet güle oynaya gider.)

ALİ — (Oyundan kalkarak) Böyle oynanır bu meret.

(Dışarda politikacı görünür. Müzik eşliğinde yürür. Temel onu karşılar.)

POLİTİKACI — Ali beyefendi ile görüşmek istiyorum.

TEMEL — Bendeniz kalemi mahsus müdürüyüm efendim. Bir dakika istirahat buyurun. (Kahveden içeri girer.)

İNSANIN CEDDİ ŞARKISI

POLİTİKACI —

Bana Kevakibizâde derler
Tevellüd 1302
Gözümü açtım ki
Siyasete:
İttihat Terakki
Şansa bak sen
Balkan Harbi
Cihan Harbi
Yenilgi

Yıl 1918 Milâdi
İşgal yılları
Mondros Sevr
Vahidettin tahtta
Son padişah.
Damat Ferit
Franche Després ile
Al takke
Ver külâh
Ne yapabiliyordım bendeniz
Naçar onlara yanaştık
Evde evlâd ü ayal.
Neylersiniz!

Yıl 1919
Bir Mayıs sabahı
Dalgalandı ufuklar
Erzurum Kongresi
Misak-i Milli
Kuvâyi Milliye

Kuvâyi inzibatiye
Sakarya
Büyük Taarruz
Ordular hedefiniz
Akdeniz.
Bir kalpak tedarik edip acele
Soluğu İzmir'de aldım
Bendeniz

Müntehibi evvel
Müntehibi sâni
Kulunuz
Sekiz devre
İzmir Milletvekili,
Demiryollarla döşendi ya
Vatan.
Ondan payımız oldu bizim de
Fabrikalarla bezendi ya her yan
Onda da tuzumuz bulundu
Ya

Yıl 1945
Dörtlerin takriri mecliste
Mahalefet
Nerde hareket
Orda bereket
Ver elini
Yeni parti
Bendeniz
Ama onlar da sakar
Beceremediler
Beceremezler efendim
O kadar söyledim
Aaah
Dinletemedim
Bendeniz

Bir sabah açtık ki, radyoyu
Silahlı Kuvvetler
İhtilâl
Eh bizde de asker

Kanı var.

Anayasaya bir evet

Yaşasın zinde kuvvetler

Yaşasın Kurucu Meclis

Düğün olur mu kambersiz

Yine dönüp dolaşıp

Milletvekili

Bendeniz

Ya ya işte böyle efendim

Darwin bir şey demiş ya hani

İnsanın cediti maymundur diye

Palavra

İnsan kedi sulbündendir

İnsanın cediti kedi

Neden mi dersiniz

Dört ayak üstü düştüğünden belli

TEMEL — Buyurun.

(Politikacı, müzik eşliğinde yürür.
Derviş'in, Temel'in, Niyazi'nin Ha-
fize'nin, Hidayet'in ellerini bir bir
sıklar.)

ALİ — Bırak bir yol el sıkıp hatır sormayı da, senlen
bir posta komuşalım beyim,

POLİTİKACI — Hay hay...

ALİ — (Yer gösterir.) Buyurun.

POLİTİKACI — Eştâğfurullah siz buyurun.

ALİ — Oturun rica ederim.

POLİTİKACI — İstirham ederim.

ALİ — (Sert) Otur ulan.

POLİTİKACI — Hay hay. (Hemen oturur.)

ALİ — Genel seçimler geldi kapıya dayandı.

POLİTİKACI — Ha sahi. Tamamen unutmuştum.

ALİ — Sen şimdi bizden oy istersin.

POLİTİKACI — Aman canım oyun lafını eden kim?

Düşündüğünüz şeye bakın hele... Ben bugün sırf
hatır sormak için...

ALİ — Siz hatırı dört yıldan dört yıla sorarsınız ne
hikmetse. Sen şimdi bizden oy istersin.

POLİTİKACI — Teessüf ederim biz vatan için...

ALİ — Malûm. Malûm. Sen şimdi bizden oy istersin..

POLİTİKACI — İsterim be. Ne olacak yani. (Kızdırı-
yorsunuz insanı gibi sunî bir alınganlık gösterir.)

ALİ — Sinekli halkı size oy verir, verir ama, mukabi-
linde bir hizmet bekler.

POLİTİKACI — (Maskesini tamamen atmıştır.) Yık-
tırma taktirini geri aldırık ya...

ALİ — Yo. Öyle olmadı o iş. Önümüz seçim diye geri
aldınız. Geç şimdi onu bir kalem. Bize daha kuv-
vetli bir ispat gerekiyor. (Sigarasının külünü silkelir,
Nuri tabla tutar.)

POLİTİKACI — Nasıl isbat? Elimizde olan bir şeyse...

ALİ — Şu kertenkele yurvasında kendimiz açtık yolu-
muz, kendimiz çattık damımızı. Sizden bir şey
istedik mi? Şimdi konfor istiyoruz baba...

POLİTİKACI — Nasıl konfor?

ALİ — Alantrik, su, havagazi

POLİTİKACI — İktidarda kalırsak yaparız. Söz.

ALİ — (Kurnaz) Öbür parti de iktidara gelelim, yapa-
rız, diyor.

POLİTİKACI — Sen onlara kulak asma. Ali bey, bize
inan.

ALİ — Ben inanayım ya, bizimkiler inanmaz.

(Temel dışarı çıkar.)

POLİTİKACI — Niye?

ALİ — Eh, «Dört yıl iktidarda kaldılar bir şey yapama-
dılar» derler. «Bunlar hiç olmazsa yeni, bir ayak-
larının uğurunu deneyelim.» derler.

POLİTİKACI — Durum kötü desene! Aman Ali bey

kurbanın olayım. Onlar senin ağzına bakar.

ALİ — Önlemeye çalışıyorum, çalışıyorum ya... Ama hiç belli de olmaz. Baksana öbürküler dün un dağıtmışlar. *(Kül silker. Nuri tabla tutar.)*

POLİTİKACI — Biz de evvelki gün gaz dağıttık.

ALİ — Ayp ettin arkadaşım. Onlar züğürt bir muhalefet partisi. Un da dağıtır, kum da. Ama siz bugüne bugün iktidar partisisiniz.

TEMEL — *(Gelerek)* Öbür partinin mutemedi gelmiş abi.

POLİTİKACI — Vay namussuzlar. *(Ali'ye)* Bana dört gün mühlet. Ayağımı öpeyim. O zamana kadar kimseye söz vermeyin. *(Acele bir çek yazar.)* Sen şu çeki alelhesap alıver de...

ALİ — Ben iki yanın da şartlarını öğrenir ona göre tabamm çıkarına amel eylerim. *(Politikacı çıkar.)* Nerede öbür partinin adamı?

NURİ — Öbür partinin adamı filân yok abi. Bizimkisi açık arttırma taktiği...

(Derviş, Temel, Ali onun bıraktığı kâğıdı inceler, parmak hesabı yaparlar.)

ALİ — On sekiz bin. Yirmi dokuz bin daha, ne eder?

DERVİŞ — On iki bin yirmi bin daha...

HAFİZE — *(Gelerek)* Hesap mı yapıyorsunuz? İyidir iyi. *(Yere bağdaş kurar.)* Ben de hesap yapacaktım. Seksen seksen yüz seksen kırk da emmim öğlundan. Yüzseksen kırk. On da Abdullabudun Mehmet'ten itti mi sana yüz seksen kırk on.

HERKES HESAP PEŞİNDE ŞARKISI

TEMEL —

Memur terfi düşünür
Amir prim sezinir
Doçent kürsü aranır
Fakir pis pis kaşınır

KORO —

Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde

ŞERİF ABLA —

On bir yirmi iki daha ne eder söyle
Otuz üç
Üç üç elde var üç
Bir sıfır bir sıfır daha
Sıfır sıfır
Elde var kaç

KORO —

Heç
Şerif abla heç

ŞERİF ABLA —

Hesap var iştah arttırır
Hesap var uyku kaçırır

KORO —

Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde

DERVİŞ —

Ahçı piriñ aşırır
Tüccar vergi kaçırır
Patron daktilo alır
Müdür adam kayırır

KORO —

Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde

ŞERİF ABLA —

Yekûn topla
Çıkarma yap
Küsüratı çıkar at
Böl istersen
Ya da çarp
Parmak ilen hesap et
Makinayla mizan yap
Boşu doluya ko önce
Sonra doluyu kapat
Sıfır sıfır
Elde var kaç

KORO —

Heç Şerif abla, heç

NURİ —

Bakan plan tasarlar
Partiler oy hesaplar
Mapus günleri sayar
İhyalar parsa toplar.

KORO —

Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde

ŞERİF ABLA —

İç kalkınma dış yardım
Yardım fonu istikraz
Hava üssü, rampası
Özel sektör sermaye
Kualisyon iktidar
Yedi düvelin bütçesi
Dostluğun düşmanlığı
Cemî cümle diplomatlar
Hökümetler kurmaylar
Say sayabildiğin kadar
Hepsinin elinde kalem
Hepsinin önünde kâğıt
Herşeyin ucu hesap
Herkes hesap peşinde

KORO —

Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde
Herkes hesap peşinde

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

Giriş müziği.

Dekor: Paravanın önü.

ZİLHA — *(Paravanı aralayıp başını uzatarak)* Siz perde arasında sigara içerken burada neler oldu neler... İki buçuk aydır müteahhit İhya Başaran'ların evinde çalışıyorum. Burası Kafdağı'nın ardındaki fişinden saray gibi bir yer. *(Geriye bakarak.)* Dekor tamamlansın, siz de göreceksiniz birazdan.

DERVİŞ — *(Sahne kenarından gelip onu içeri iter, seyircilere döner.)* Pek muhterem hazırunu kiram. Umarız ki faslı evvelde nakledilenleri unutmadınız. Dekorun tamamlanmasına bir dakika var. Geliniz bir yol, olup bitenleri hulasatan hatırlayalım..

GEÇİT

(Oyuncular bir sağdan bir soldan olmak üzere gelir, ışıklanır, tek cümlelerini söyler, sağdan giderler.)

ŞERİF — Sıfıra sıfır elde var kaç?

KORO — Heç Şerif abla, heç.

NURİ — Ne yaparsın? Karşındaki dinsiz olursa sen imansız olacaksın.

ALİ — Ben bu dünyaya bir kerem gelmişim. Dört can daha almadan gidersem gençliğime yazık olmaz mı?

ZİLHA — Bana deli bozuk Zilha demişler. Önüme gelenin mantinotası olurum da yine senin olmam... Yaz bunu da bir kalem kafana.

PROFESÖR — Şartlı refleks. Şartlı refleks. Pavlov'un köpeği. Gel kızım gel. Sen bize lâzımsın. Bir insanın hayatını kurtaracaksın..

DERVİŞ — *(Seyircilere)* Tamam, şimdi burdan ötesine geçebiliriz...

TABLO : VIII

Projeksiyon:

DELİ BOZUK ZİLHA DEMİŞLER BUNA. ÖÇ ALACAK ELBET. OTUZ DERSTE MEDENİYET.

Dekor: Onaran'ların evinde küçük bir salon.

ZİLHA — Ne diyordum efendicağzıma söyleyim. Beni bu eve evladı maneviyatlık aldılar. Bir çocuğu, bir de Şamama'yı gezdiriyorum. İşim o kadar. Şamama evin köpeği. Burada medeniyet varmış be. Eskiden ayaklarımı aydan aya yıkardım. Hem de çorabımı çıkarmadan. Oldu olacak ikisi birden yıkansın diye. Şimdi her gün banyo yapıyorum. Her Allahın günü yıkanan deri ne kadar yumuşak

olurmuş meğer. Amonyak kokusuna öyle alışmışım ki, burada temiz hava ilkin ciğerlerime dokandı. (*Gider, masanın üstünden bir resim alıp gösterir.*) Filiz'in babası Bülent Bey, illetli fakir; karısı evden kaçmış. Adam da böyle sönmüş fenere dönmüş, İhya Bey doktorlara ne paralar yedirmiş, nafiye... Malankoli diyorlar, düşman başına. Bana bazen tuhaf koyun gibi bakar. (*Taklidini yapar.*) Çok dokamıyor içime. Hani birinci perdede çişini bile unutan bunak profesör vardı ya, deli doktoruymuş meğer o. Küçük beye şimdi o bakıyor. İkide bir evde. Benim kılık kıyafetime bile karışıyor. Yok saçını şöyle tara, yok gözünü böyle boya. Deli mi ne? İhya Bey buba adam. Tuttuğu altın olsun neme lâzım. Beni kızı gibi sever. Sen bizim ailenin maskotusun kız diyor. Uğur getiriyormuşum diye arada bir makas da alır. Olacak artık o kadar. Madam Olga'ya tenbihat geçmiş. Bana, oturup kalkma konuşma öğretsin diye. Kimbilir belki de iyi bir kısmet çıkarsa sevabına everecekler. Dünyada hayır sahipleri daha ölmedi... (*Kapı vurulur.*) Madam galiba. Sen misin madam-cığım, buyur...

OLGA — Dün sana öğrettiğim dersi ezberledin?

ZİLHA — (*Bir çekmeden okul defterini alır.*) Ezberledim madam.

OLGA — Oku.

ZİLHA — Sen oku, sen çok güzel okuyorsun.

İSTİL İLEN NEZAKETLEN ŞARKISI

OLGA —

Sivilizasyon
Ne fabrika demektir
Ne de atom patlatıp
Dünyayı yere sermektir
Sivilizasyon
Etiket bilmek
Ve bunu tatbik edebilmektir.

Burnunu karıştırır
Ama zerafellen
İstil ilen nezaketlen
Sırtını kaşı
Yalnız iyi yakıştır
İstil ilen nezaketlen
Nezaketle atılan kazık
Kazık değildir artık
Zerafetle yapılan zina
Zina sayılmaz asla

İnsan her yerde aynı kumaş
Yalnız istili değişik biraz
İstil ilen nezaketlen
Adam öldür suç olmaz

Sivilizasyon
Ne fabrika demektir
Ne de atom patlatıp
Dünyayı yere sermektir
Sivilizasyon
Etiket bilmek
Ve bunu tatbik edebilmektir.

OLGA — Bizde Whisky içilir kızım, White Lady, Black Horse o da yoksa Martini, Cordon Bleu ya Bordeaux.

ZİLHA — Bizde rakı çekilir madam, imam suyu, anzorot, o da yoksa ispirto.

OLGA — Sizde at yarışı vardır Hipodromda?...

ZİLHA — Ya Madam, bizde bit yarışı yaparlar, Zeynel'in orda bodrumda.

OLGA — Bizde briç oynar beyler. Kanasta ya da bezik.

ZİLHA — Bizde barbut, altmış altı, ya da pişpirik.

OLGA — Bak gördün istil farkını. Şimdi bu günkü dersimize geçelim. Sizin orda karılar nasıl oturur. Otur bakalım.

(Zilha oturup bağdaş kurar, iki ayağını eli ile tutar sallanır, sırtır.)

OLGA — Sen oturmuyorsun çöküyorsun. Devesin nesin? Sende hiç grace yok.

ZİLHA — Ağzını bozma bakalım. Sizin burada nasıl otururlar sanki?

OLGA — (Göstererek) Kadın kısmısı otururken bacağını biraz açmak iktizadır.

ZİLHA — Yok deve.

OLGA — Çok değil. Ama, hiç açmazsan görgüsüz derler. Çok açarsan striptizci sanırlar. İki orta. Eteğin açılacak. (İki parmağı ile tutup açar.) Sen grasyöz bir şekilde kapayacaksın. O açılacak, sen kapayacaksın, ki dikkati çekesin...

ZİLHA — O açılacak, ben kapayacağım. O açılacak, ben kapayacağım. (Zilha kendi kendine dener, ke-yiflenir.)

OLGA — Sizin orda telefonla nasıl konuşulur?

ZİLHA — Tilifonu alırım, alı sen kimsin, kimi arıyon diye sorarım.

OLGA — Ayıp ayıp, hiç olur? (Gider ahizeyi aşırı bir nezaketle küçük parmağı havada olarak tutar kaldırır, ayak ayak üstüne atar.) Aloo, buyurunuz efendim. İhya Başaran'ların villası efendim. (Zilha'ya)

Gördün? Çok kısık, entim bir sesle konuşacaksın. Nasıl ki diyorlar. Bed room voice. Yatak odası sesi. Böyle: «Kiminle teşrif ediyorum efendim?»

Karşıdaki herif burnundan gıdıklanmış gibi olmalı..

ZİLHA — İlâhi madam. Hadi sesi duydu, burnu da gıdıklandı. O duruşun niye? Onu görürler mi telefonda?

OLGA — Sen anlamazsın. O pozu almasan o ses çıkar hiç?

ZİLHA — Sen yok musun sen. Hay Allah cızırtısını versin senin e mi?

(Laubali bir şekilde gelir, Olga'nın sırtına vurur. Kadın sendeler.)

OLGA — Kibar karılar hiç el şakası yapmaz. Sen hiç flört ettin? Yani seviştin?

ZİLHA — Sana ne. (Ayı utanması gibi elini alınma götürüp durur, sırtını döner.)

OLGA — Kibar karı utanmaz. Bir şey biliyorum ki soruyorum.

ZİLHA — (Tecessüsle) Hangisini biliyorsun madam?

OLGA — Görüyorum ki sen çok flörtöz bir kızsın.

ZİLHA — Hadi be, sende. (Burnunu çeker.)

OLGA — (Yaklaşıp) Virginsin?

ZİLHA — O da ne demek?

OLGA — Bakiresin?

ZİLHA — Ha?

OLGA — Ha denmez, efendim denir. Kızsın yoksam karısın diye soruyorum?

ZİLHA — (Boş bulunup) İkiisi ortası bir şey. (Toparlanıp) Sana ne be, neysem neyim. Bakireyim, diyeceğin var mı?

OLGA — Öyle olsa da söyleme kızım. Sosyetede ayıptır. Adamı paradiden kim attırdı?

ZİLHA — Hangi adamı?

OLGA — Eve. Yaniyakim Havva. Adamın istediğini yapmak için ne şart koştu?

ZİLHA — Ne bileyim ben be. (*Seyircilere*) Bu da ah-ret suali sorar insana.

OLGA — Elmayı kopar dedi. Paradiyi yoksam beni tercih ediyorsun diye bir epröve soktu. İşte o gün bu gün adet olmuştur. Her karı erkeğe şart koşar. O isten önce.

ZİLHA — Yani para mı?

OLGA — Bak efladım. Kimi kadın herkeslerin altına yatak çarşafı gibi serilir. Piyasasını düşürür. Kimi de kendini dirhem dirhem satar. Açık artırmaya çıkar. En çok verenin üstüne kalır. Sonunda da ömür boyunca aylık gelir sağlar...

(*Telefon çalar.*)

OLGA — Aç bakalım. Öğrendin? (*Zilha açar. Sahnenin kenarında telefonun öbür ucunda Ali görünür.*)

ZİLHA — (*Ahizeyi onun gibi tutup, elini testi kulpu gibi beline koyar, yatak odası sesi ile*) Alo, kimsiniz efendim.

ALİ'NİN SESİ — Elinin körüyüm.

ZİLHA — (*Olga'ya bakarak.*) Gel de bunlan nazik konuş bakalım.

ALİ'NİN SESİ — Bana bak Zilha. Benim yedi iklimde habercilerim var. O evde sana fazla piyaz kesiliyormuş. Ayağını denk al.

ZİLHA — (*Bağırarak*) Ne bağırıyorsun ulan. Ahizeyi bozacaksın. Yatak odası sesinle konuşsana ayı oğlu ayı.

ALİ'NİN SESİ — Yatak odası nesi dedin? Yatak odasında ne işin var güpegündüz?

ZİLHA — Sana ne? (*Kurumlu*) İstirahat ediyordum.

ALİ'NİN SESİ — Yalnız mısın odanda?

ZİLHA — Moda mecmualarından model beğeniyordum.

ALİ'NİN SESİ — O Bülent bey midir ne kelebeektir.

Onun gölgesi senin gölgene hele bir dokunsun, o uyuntuyu Hariciye Vekâletinin önünde toz etmezsem bana da anlı şanlı Keşanlı Ali demesinler...

ZİLHA — (*Olga'ya memnun*) Duyuyor musun, kısıkanıyor. (*Telefona*) Cart kaba kâğıt.

ALİ'NİN SESİ — Yapar mıyım, yapmaz mıyım görürsün?

ZİLHA — İyi ya. Hadi kal sağlıcakla. (*Ali Telefonu kapar.*) (*Olga'ya*) Boş vir. (*Ali kapanan telefonun başında şaşalar. Onu aydınlatan ışık kararır. Zeliha gider, odadaki harpın başına geçer.*) Bu ne sazdır madam?

OLGA — Buna harp derler kızım. Çok ince sanatlı bir sazdır.

ZİLHA — Kanun desene şuna. Kanunun ayağa kalkmış. Kim çalardı bunu?

OLGA — Nevvare hanım. Bülent beyin karısı işte. Un point c'est tout.

ZİLHA — Güzel mi idi?

OLGA — He güzeldi, işte. Un point c'est tout.

ZİLHA — Neden resmi yok hiç?

OLGA — Bilmiyorum. Yok işte. Un point c'est tout... Sen çok sual soruyorsun. Küriozite iyi şey değildir.

(*Profesör girer, elinde bir paket vardır.*)

PROFESÖR — 'Bonjur madam. Merhaba kızım. Ben buraya niye geldimdi unuttum.

OLGA — (*Onun elindeki paketi işaret eder.*) Acaba bu paketle ilgili idi?

PROFESÖR — Tamam, doğru. Hayret ama, nasıl bildiniz. *(Paketi açar, içinden uzun konçlu bir çift siyah eldiven ve uzun bir sigara çubuğu çıkarır.)* Şunları bir dene bakayım kızım.

ZİLHA — *(Sevinçle)* Bana mı? *(Eldivenleri giyer)* Teşekkür ederim. *(Profesör çubuğa bir sigara yerleştirip onun ağzına kor yakar.)*

PROFESÖR — Ben sigara içmem ki. Tüh allah belâsını versin. *(Gider, harpı getirir.)* Gel şöyle bunun başına. Baygın bak. Baygın.

ZİLHA — *(Onun eline vurur.)* Git işine be sen de. *(Çubuğu atar, eldivenleri çıkarmağa uğraşır.)* Yaşından utan...

OLGA — Yanlış anladın. Malantandü.

ZİLHA — Ben anlamıyor muyum niyetini. Geçen gün de ipek bir sabahlık neyin getirdi. Bana bak moruk, ben senin bildiğin kızlardan değilim; imam nikâhsız dokundurmam kendime.

PROFESÖR — Böyle bir niyetim yok kızım...

ZİLHA — Öyleyse avucunu yalarsın...

PROFESÖR — *(Çubuğu alıp verir, eldivenleri giydirir.)* Ben seni güzelleştirmek istiyorum. Beğensinler diye...

ZİLHA — *(Seyircilere)* Ana, bu deli doktoru değil aracı imiş be.

PROFESÖR — Ha şöyle. Saçın demin ne güzel öne düşmüştü. *(Saçını düzeltir.)* Biraz daha yumuşak bak.

ZİLHA — Film mi çeviriyoruz be. *(Olga, Zilha'nın ellerine poz verir, küçük parmağını kaldırır.)*

PROFESÖR — Evet, bilinçaltında oynanan bir film diyebiliriz buna. Bir şartlı refleks. Pavlof'un köpeği. *(Kapıya seslenir.)* Gelebilirsiniz.

BÜLENT — *(Girer, heyecanlıdır, Zilha'ya hayretle bakar.)* Sen. Burada. *(Düşer bayılır.)*

ZİLHA — Hoppala, yine düştü. Sarası mı var bunun madam.

PROFESÖR — *(Ellerini oğuşturur.)* Nous avons réussi.

OLGA — Mes gratulations docteur.

ZİLHA — Adam bayıldı, bunlar birbirlerini tebrik ediyor. Gel toplayalım şunu madam.

PROFESÖR — Dokunmayın. Dokunmayın. Siz gidin.

(Bülent'in yanına çömelir, onlara sert bir el hareketi ile gidin işareti yapar. Zilha arkasına baka baka, kendini çeken Olga ile uzaklaşır. Profesör, Bülent'in üzerine eğilir. Telkin edici bir sesle.)

Aynı saç, aynı koku, aynı ağız, aynı gözler. Bu odur Bülent. Nevvare için üzülmeğe değmez, erzatsı da aynı işi görür.

TABLO : IX

Projeksiyon :

TURUVA MAREBESİ BİLEM NEDEN ÇIKMIŞ? ELE-Nİ ADINDA FİNGİRDEK BİR KARI YÜZÜNDEN. BUYURUN BAKALIM, GECEKONDU EFESİ KEŞAN-LI ALI İLE İNŞAAT KIRALI İHYA ONARAN KARŞI KARŞIYA.

Dekor : Ön planda dört pencere çerçevesi. Arkada bir gecekondu mahallesi. Zilha bir elinde Şamama'nın tasma-sı, öbür elinde kendi çantası müzik

eşliğinde sahneyi kırta kırta geçer. Sol çerçevenin içinde Lutfiye görünür.

LUTFİYE — Bana baksana Hafize hanım, huu.

HAFİZE — (Sağdan ikinci çerçevede belirir.) Ne var kardeşim?

LUTFİYE — Duydun mu? Duydun mu?

HAFİZE — Hayrola?

LUTFİYE — Zilha gelmiş mahalleye.

HAFİZE — Sen gördün mü?

LUTFİYE — Bir olmuş ki sorma. Kalçalarını helmeleye helmeleye bir yürüyüşü var.

HAFİZE — Ne iş yapıyormuş şehirde?

LUTFİYE — Maskot oldum ben diyormuş. Maskot ne demek acep?

HAFİZE — Onu bilmeyecek ne var. Kokotun tohuma kaçmış.

LUTFİYE — Olan olmuş desene.

HAFİZE — Kancığın derdi ermiş.

(Zilha aynı şekilde müzik eşliğinde sahneyi bir baştan bir başa geçer.)

HAFİZE — Raziye hanım huu. Baksana biraz.

RAZİYE — (Sağ çerçevenin içinde belirir.) Ne var kardeşim?

HAFİZE — Duydun mu? Duydun mu?

RAZİYE — Hayrola?

HAFİZE — Zilha gelmiş mahleye.

RAZİYE — Sen gördün mü?

HAFİZE — Bir olmuş ki sorma. Göğsünü cambaz gibi hoplatıyor. Kalçalarını değirmen taşı gibi çalkalıyor.

RAZİYE — Ne yapıyormuş şehirde?

HAFİZE — Ben kokot oldum diyesiymiş.

RAZİYE — Onu bilmeyecek ne var. Düpedüz o adamın metresi.

HAFİZE — Olan olmuş desene.

RAZİYE — Karı tekeye gelmiş kardeş, tekeye.

(Zilha aynı şekilde müzik eşliğinde bir baştan bir başa geçer.)

RAZİYE — Resmiye kız Resmiye.

RESMİYE — (Soldan ikinci çerçevenin içinde belirir.) Ne var Raziye teyze?

RAZİYE — Duydun mu duydu mu?

RESMİYE — Hayrola...

RAZİYE — Zilha gelmiş mahleye.

RESMİYE — Sen gördün mü?

RAZİYE — Bir olmuş ki sorma. Saraçhane kırması bir cilve. Malım var malım diye bir kıvrıyor ki.

RESMİYE — Ne iş yapıyormuş şehirde?

RAZİYE — Bülent beye metres duruyormuş.

RESMİYE — Onu bilmeyecek ne var. Besbelli bir şeydi. Gün uğursuzun.

RAZİYE — Olan olmuş desene.

RESMİYE — Salon orospusu olmuş çıkmış, daha ne.

(Lutfiye, Hafize, Raziye, Resmiye dördü birden pencere çerçevelerinde belirirler.)

DÖRDÜ — BİRDEN — Ne olacak soya çeker.

Onun anası da kötüymüş derler
Beter olur inşallah beter.

(Pencere çerçeveleri kaybolur. Sokak. Zilha bir elinde Şamama'nın tasması, bir elinde çantası sahneyi bir baştan bir başa geçer.)

NİYAZI — (*Arkasından bakıp*) Töbeler olsun, töbeler olsun.

TEMEL — Karı kısmı değil mi, Adem babamızı bilem pişman etmiş.

DERVİŞ — Ağır işçi olmuş düpedüz. Surata bak. Apukarya maskarası.

İZMARİT NURİ — Farlar, iniş takımları son model şavrole.

TEMEL — (*Ali'nin köpeğini fark etmiştir.*) Karabaş, gel kuçu kuçu. Bunun kuyruğunu kim kesmiş be.

İZMARİT — Ali abi kestirdi ya. Üç ay önce.

TEMEL — Niye kestirdi?

İZMARİT — Zilha'yı görünce kuyruğunu sallayıp sevincini belli ediyor diye.

TEMEL — Köpek bu be. Dargınlıktan anlar mı.

DERVİŞ — Bak bak. Zilha'nın gezdirdiği kibar itin arkasından gidiyor.

(*Zilha, Şamama ile birlikte müzik eşliğinde sahnenin ortasına gelir.*)

ZİLHA — Hadi ordan hoş. (*Karabaş'ı kovar.*) Hoş.

(*Zilha, Şamama'yı kucığına alıp Karabaş'ın arkasından küçümseme ile bakar.*)

ŞAMAMA ŞARKISI

Yavaş gel yavaş
Şamama kim sen kimsin
Haddini bil karabaş
Ulan kırloş pasaklı
Ulan şafi suratlı
Sulu salyalı ayyaş
O hiç senin küffün mü
O bir küçük hamfendi

Trençkota bürünmüş
Benburi marka
Bilmilyon mu
Kibar koku sürünmüş
Koksana kok bak
Duymuyon mu
Mizanpili yaptırmış
Kuyruğuna dek
Görmüyön mu
Brüksel'de bir dükten
Almış bunu Bülent bey
Arap atı misali
Şeceresi var bunun

Babası İran Şahında
Anası İbnussut'ta
Teyze oğlu yengesi
Londra'da bir lortta

Hamileyken anası
Klinikte yatarmış
Doğum biraz güç olmuş
İki baytar buncığı
Sezaryenle doğurtmuş
Kaprıslıdır Şamama
Birşey yemez iştahsız

Sabah sütlü bisküit
Bonfile et öğleyin.
Aç karnına greyfrut
Geceleri et suyu
Her üç öğün yemekte
Vitamin de alır bu

Talibi var kum gibi
Hani şu Foks Terriye
İngiliz Sefaretindeki
Bir de bücür pekinuva
İsveç elçisinininki
Şamama'yı görünce

Flort flort kıyamet
Kordiplomatik içinde
Yerindedir süksesi
Hariciyecî gelini
Elini sallasa ellisi
Ulan kirloş pasaklı
Ulan şafi suratlı
Sulu salyalı ayyaş
Şamama kim sen kimsin
Şamama'nuz grymatlı
Herkes haddini bilsin 54

O hiç senin küffün mü
O bir küçük hamfendi

(Ali yanda belirmişti. Bir baş-ışare-
ti ile İzmarit'i yanına çağırır.)

ALİ — Burası Müslüman mahallesi. Söyle çekip git-
sin edebinlen.

İZMARİT — (Onun yanından Zilha'nın yanına koşup
gelerek) Ablacığım, Ali ağabeyin asabatı biraz bo-
zuk. Köpeğ'ni başka yerde dolaştırırsan.

ZİLHA — Burası onun tapulu mülkü değil. Memle-
ketin bir sokağı. Köpeğimi gezdiririm de iştetirim
de. Kimse karışamaz. Git bir de benden selâm söyle.

ALİ — (Yanına süklüm püklüm dönen İzmarit'e) Ne
diyor ne diyor?

İZMARİT — Birazdan giderim, müsterih olsunlar
diyor.

ALİ — Hemen şimdi. Çoluk çocuğun ahlâkını ifsat
ediyor.

İZMARİT — (Onun yanından Zilha'nın yanına koşup
gelerek) Ablacığım. Süsünü hep gördük. Çok ya-
kıymış. Ama hava serinledi. Üşütmeysin.

ZİLHA — Üşütmek ne demek. Ataş bastı büsbütün.
Kafam kızarsa daha da soyunurum, öyle gezerim.

ALİ — (Yanına süklüm püklüm dönen İzmarit'e) Ne
diyor ne diyor?

İZMARİT — Zaten gidiyorum diyor. Aman sinirlen-
me abicim.

ALİ — (Kararını vermiş) Bu böyle olmayacak (Zilha'
nın olduğu yana ilerler.) Bana baksana sen.

ZİLHA — (Sağ elinin küçük parmağı havada olarak)
Bir şey mi didiniz?

ALİ — (Hiddetle) Al kırışi burdan dedim. Anlıyor mu-
sun?

ZİLHA — (Küçümseme ve acıma ile) Bu ne biçim ko-
nuşma. Hem siz bana ne hakla sen diyebiliyoruz?
Bir kerem ben size muhatap olamam.

ALİ — Bana bak. Bana sökmez böyle kibar ağzı. Şimdi
ağzını yırtarım.

ZİLHA — (Ali'nin sıçratmış tükürükleri çok zarif bir
el hareketi ile siler.) Üstüme tükürük sıçratıyor-
sunuz. Bir kerem bir kadınlan nasıl konuşulur ha-
barınız yok. Şapkanızı çıkarın lutfen.

ALİ — (Dalgalıgına gelip şapkayı çıkaracakken ina-
dına kulağına kadar geçirir.) Ulan alay sancağı mı-
sın sen be?

ZİLHA — (Karabaş'a) Hoş köpek.

ALİ — Bana mı. Bana ha. (Döner. Derviş, Niyazi, Te-
mel, Nuri ve Hidayet'e bakar. Onlar hiç duymamış
gibi başlarını öbür yana çevirirler.)

ZİLHA — Hayır köpeğe söyledim. Siz niye alınıyor-
sunuz. İnsana köpek muamelesi etmeğe terbiyem
müsaade etmez bir kerem.

ALİ — (Ne karşılık vereceğini bulamaz.) Şu surata
bak. Bu ne biçim kıyafet. Deli saraylı gibi.

ZİLHA — (Edalı bir yürüyüşle İzmarit'in yanına gelir.)
Arkadaşınız rahatsız mı Nuri bey? Niye bir dok-

tora neyin göstermiyonuz? (İzmarit korku ile arkadaşlarının arkasına saklanır.)

ALİ — Bana bak. Bırak şu numaraları. Şimdi seni pilâki yaparım.

ZİLHA — Zahmet etmeyin, pilâki yiyemem. Daha aparitifimi almadım.

ALİ — (Usulca İzmarit'e) Aparitif nedir ulan?

İZMARİT — Bir çeşit frenk peyniridir ağabey.

DERVİŞ — Ayıptettin be. Aparitif peynir olur mu?

İZMARİT — Ya nedir?

DERVİŞ — Aparitif mi? Şeydir. Bir çeşit lakerdanın yavrusuna derler. Kibar evlerinde mezelik diye yenir.

ALİ — (Zilha'ya) Aparitif nedir ulan?

ZİLHA — Neyse ne. Söylemek iktizasında mıyım?

ALİ — Uzun ettin ama. Dur ben senin anlayacağın dilden konuşayım. (Bir tokat atar.)

ZİLHA — Höst höst, ulan ayı höst.

DÖRDÜ BİRDEN — Hah şöyle.

ALİ — Ana dilinle konuş.

ZİLHA — (Yüzünü oğuşturur.) Çirkefe düşmüş yaban armudu sen de.

ALİ — Babandır. Kaşkaval kabuğu.

ZİLHA — Anandır, orospunun oğlu...

ALİ — Sokak aşiftesi.

ZİLHA — Bit laşesi. Süprüntü küfesi.

ALİ — Veledizina, kubur faresi,

ZİLHA — Yüzüme sudan çıkmış kurbağa gibi bakma, korkutamazsın beni.

ALİ — Ha ne dedin?

ZİLHA — Ha denmez, efendim denir. Kurşuncu Hasi-be'nin sidikli Ali'si.

ALİ — Ne çabuk unuttun kapı kapı dolaş'p zeytin dilendiğini.

ZİLHA — Sen de ne çabuk unuttun çöp tenekesinden kayun kabuğu kemirdiğini.

(Seyircilere dönüp nasıl iyi oturtmadım mı diye bir jest yapar.)

ALİ — At kendini denize rezil. Namusun bir paralık oldu.

ZİLHA — Sen at kendini parktaki havuza. Ne güzel cacık olur. Aynın oğlu.

ALİ — Seni dörde çarpar, on ikiye böler sonra çiğ çiğ yerim.

ZİLHA — Şu yürüyüşe bak. Kulağma kar suyu kaçmış yengeç gibi yampiri yampiri gidiyor.

ALİ — O solucan Bülent bey seni metres tutuyormuş kahbe. Bu da mı yalan. Bohçacı Resmîye söyledi.

ZİLHA — Ben nikâhsız elime el değdirmem. Nikâhla alırsa ne âlâ. Oh oh, hasedinden duvara tırman.

ALİ — Nikâhla alacakmış. Bekle. Ha kondu helâsından kız alıp nikâhlamak, ha çöp kamyonunu lüküs hususiye çalıştırmak.

(Demin Zilha'nın yaptığı jesti şimdi İzmarit, Niyazi, Temel, Hidayet seyircilere dönüp yaparlar.)

DÖRDÜ BİRDEN — Bakalım şimdi ne olacak?

ZİLHA — Susacak mısın sen avanak. (Ali'ye bir tokat atar.)

İZMARİT — Ne yaptın Zilha abla?

ZİLHA — Şerif abla ne der: Saygısız haddini bildirmek yetime kaftan giydirmek kadar sevapmış. Ben de bir sevaba girdim

ALİ — (Onun üzerine doğru yürüyerek) Onun suratına kezzap dökerim. Seni kuşbaşı kuşbaşı doğrarım. Sonra da kendimi intihar ederim.

ZİLHA — Beni doğra. Kendini intihar et. Ama ona dokanma. Zaten illetli çocuk. Bizim yüzümüzden istemem.

BÜLENT — (*Şoförle birlikte belirmiştir.*) Ne oldunuz güzelim? Sizi rahatsız mı ediyorlar?

ZİLHA — Hafif bir münakaşa geçtik. Boş ver.

BÜLENT — Hemen burdan gidelim. Sizi üzmediler ya?

ZİLHA — Bir centilimen beni üzecek bir hareket yapmaz. (*Ali'ye bakar.*) Centilimen olmayanın sözüne ise ben üzülmem. Eşek amırsa kızılır mı heç. (*Birlikte kolkola çıkarlarken Zilha dönüp gelir, seyircilere nasıl iyi oturtmadım mı diye mahut jestini yapar.*)

(*Onlar çıkınca Ali ne yapacağını şaşırır. Elini tabancasına atar. Tekrar çeker. Çok sarsılmıştır. İzmarit, Derviş, Niyazi, Temel, Hidayet onu avutmak için ilerlerken.*)

ALİ — Defolun.

(*İzmarit, Niyazi, Temel, Hidayet Derviş çil yavrusu gibi kaçırlar, sahnede yalnız kalan Ali masanın üstüne kapanır. Bir an kendini tutamaz. Kuyu çıkışı gibi sesler çıkararak sesli sesli ağlar. Sonra doğrulur. Burnunu çeker.*)

ALİ — Hey gidi kahpe felek. Beni yine kalaysız tence-rede kavur kavur kavurdun. (*Gözünün yaşını kolumun yeni ile siler. Heybetli halini takınır. Gürler gibi bir sesle.*) Temel, Derviş, Nuri, Niyazi, gelin ulan.

(*Çağrılanlar ve Hidayet koşup gelir, hazırol vaziyeti alırlar.*)

HEPSİ — Emret abi.

ALİ — Temel.

TEMEL — Buyur aslanım.

ALİ — Bu herif nesine güveniyor be?

TEMEL — Nesine?

ALİ — Bileğine mi?

HEPSİ — Ne münasebet?

ALİ — Yürecğine mi?

HEPSİ — Ne münasebet.

ALİ — Öyleyse kesesine.

HEPSİ — Besbelli bir şey. Pis müsibet.

ALİ — Derviş.

DERVİŞ — Söyle aslanım.

ALİ — Bu İhya bey uğursuzunun devlet taahhüdü ne zaman bitiyor?

DERVİŞ — Eylül sonu elleham.

ALİ — Son mühleti öğrenin.

İZMARİT — Ne yapacaksın abi?

ALİ — Bir ay kala bütün ırgatlarımı geri çekip sabotaj yapacağım.

DERVİŞ — Güzel plan.

ALİ — Her geciktiği gün için sekiz bin lira ödesin de aklı başına gelsin.

İZMARİT — (*Derviş'e*) Bir daha devlet işi alamaz değil mi?

DERVİŞ — Ne konuşursun evlâdım, iflâs eder.

İZMARİT — İyi ama, boşta kalacak ırgatları neyle besleyeceğiz?

ALİ — Bütçenin durum vaziyeti nedir?

DERVİŞ — Sus parasından, manodan toplanan bitti.

TEMEL — Açık hava sineması hasılatı ne oldu?

DERVİŞ — Yetmez anam, yetmez.

ALİ — Yeni bir varlık vergisi gerekiyor. Bir varımış yaparız yine kahvelerden. Bu bir namus meselesi. Fedakârlığı da Sinekli'ye düşer. (Gözleri kötü kötü parlalar.) Ben ona bu fos dalgayı kusturmazsam bana da anlı şanlı Keşanlı Ali demesinler.

TABLO : X

Projeksiyon:

ALİ'YE NİSBET ŞEHİRDE DÜĞÜN DERNEK

Dekor: Onaran'ların evinde büyük bir salon.

SUHANDAN — Nalın çivisi ve reze kralı Davut Daltaban'ın sarışın eşi Dürdane Daltaban siyah saten üzerine simle işlenmiş tuvaleti ve viole şalı ile salonun en zarif kadını idi, kereste kralı Kâzım Kaltaban'ın esmer güzeli karısı Kâmile Kaltaban ise pembe saten üzerine beyaz işlenmiş tuvaleti ile peri masallarından çıkmışa benziyordu.

(Adı geçen iki çok şişman bayan bir grub ortasında konuşmaktadırlar. Adları geçince memnun ve gururlu gülümserler.)

SUHANDAN — Onaran'ların düğününde bulunuyoruz. Ben Türkiye'nin Elza Maxvel'i Suhandan Gülperi. Onaran'lar bu düğünü nedense çok gizli tuttular. Entim bir parti ile kutluyorlar.

(Yandan İhya Onaran ile Sadi Şaklaban görünürler.)

İHYA — Sizin dostça aracılığınız olmasa şimdi iflâs etmiş olacaktım.

SADİ — Rica ederim.

İHYA — O serseri iki yüz işçisini çekince dünya başıma yıkılıyor sandım. Vekil bey mehili üç ay uzatmasa yandım gitti idi. Dağ başında yeni ekip nasıl kurarım?

ŞAHİNDE ŞAKRAK — Dayanışma böyle günler için beyefendiciğim. Bülent beyi neşeli gördüğüme çok sevindim doğrusu.

İHYA — Sağolunuz efendim. Nevvare o Ahsen denilen adama kaçtıktan sonra Bülent tam iki defa intihar etti. Hayatla ilgisini kesti. Bereket bizim profesör.

ŞAHİNDE ŞAKRAK — Biliyorum, hikâyeyi berberde duydum. Gerçekten Nevvare'ye ne kadar da benziyor...

İHYA — Aman kendi bilmiyor. Ersatz olarak kullanıldığını fark ederse onuru kırılabilir.

SUHANDAN — Çok enteresan. Bize sermaye çıktı demektir. (Müzik başlar.) Dans başladı. Bülent Onaran dansı yeni gelinle açıyor. İhya Onaran, Dürdane Daltaban'la, Duzişe Düztaban Kâzım Kaltaban'la, Davut Daltaban ise Şahinde Şaklaban'la çık tu çık dans ediyorlar...

(Hepsi iri göbekli olan çiftler buhçede dans ederek görünürler. Dansı da şarkıyı da büyük bir ciddiyet ile icra ederler.)

BİZ SIFIRDAN BAŞLADIK

Biz sıfırdan başladık
Alnımız teriyle
Hilemiz yok çok şükür
Hesabımız apaçık

İnce meslek ticaret
Bir sürü ip elinde
Suples ister maharet
Karar zekâ irade

İşadamı olmak zor
Kolay sanır herkesler
Bir de gel sen bize sor
Ne sert ceviz bilmezler

Riskli işe girmek var
Para koyup batırmak
Rakipleri atlatmak
vergileri kollamak

İlim kitap göz yorar
Şeref meref geçici
Mevki mansap boş laftır
Tek şey var ki kalıcı
Saadetin formülü
Ne şundadır ne bunda
Kesededir kasada
Paradadır parada.

— Ben çırağıym manavda
— Ben kâtiptim dükkânda
— Ben yamaktım bakkalda
— Ben komiydim büroda
Hey gidi günler hey

Siz yan gelmiş uyurken
Biz paraya yöneldik
İşte sizden farkımız
Kazanmayı becerdik

Özel söktör bizleriz
Sevabı çok severiz
Daha n'olsun kardeşim
Bunca işçi besleriz.

Paramızı bir çeksek
Altüst olur piyasa
Bilir bunu hükümet
Kollar bizi bilhassa

Saadetin formülü
Ne şundadır ne bunda
Kesededir kasada
Paradadır parada

TABLO : XI

Projeksiyon:

*ZİLHA'NIN RÜYASI KISA SÜRÜYOR. NEVVARE'NİN
EVE DÖNÜŞÜ. SARAYDAN (YANLIŞ) KIZ KAÇIRMA.*

Dekor: Onaran'ların evinde küçük bir salon.

NEVVARE — Beni neden tekrar evime getirdin. Nedir bu mystère kuzum?

AHSEN — Bu iş maalesef devam edemeyecek şekelim. Bir natür meselesi.

NEVVARE — «Al valizini kaç bana» derken, böyle konuşmuyordun ama.

AHSEN — O zaman da çok sincère'dim, şimdi de sincère'im. Sadece conditionlar değişti.

NEVVARE — Nasıl conditionlar?

AHSEN — Ben küçükken çok iştahsızdım. Annem bu halime müthiş üzülürdü. Ama bir komşuya gitmeye göreyim. Yabancı evde iştahım açılırırdı. Bir natür meselesi.

NEVWARE — Je ne vois aucun rapport.

AHSEN — Mais voyons chérie, Sen Bülent'in karısı iken bana müthiş appetissante bir yaratık görünü-yordun. Seni günde yalnız iki saat görebildiğim zamanlar sana tapıyordum. Bir natür meselesi. Vaktaki valizini alıp temelli benim oldun. Yirmi dört saat burun buruna kaldık. O zaman ben evim-deki yemeğe oturmuş gibi oldum. Anla beni chérie. Bir natür meselesi.

NEVWARE — Teessüf ederim Ahsen. Ben bunun için mi evimden kaçtım. Arkamdaki bütün köprüleri yaktım. Dame de Sion'daki sör Angeliqne, «Güzel-ler talihsiz olur. Dieu vous en garde.» derdi. (Yaşım siler.) Ne doğru.

AHSEN — Beni yanlış anlama şekerim. Sen yine eşsiz güzelsin. Değişen sadece kondisyonlar.

NEVWARE — Şimdi ne olacak peki?

AHSEN — Eski ihtiraslı aşka dönmek için sadece şartları inversement değiştireceğiz.

NEVWARE — Yani ben....

AHSEN — Tekrar evine yuvana döneceksin. Tekrar komşunun yemeği olacaksın. Ben de sık sık komşuya kaçacağım. Bir natür meselesi.

NEVWARE — Bunu söylemek kolay. Bir insan mek-tup bırakıp kaçtığı eve nasıl döner?

AHSEN — Ne t'en fais pas nonocuşum. Nedamet göz-yaşları ile evine süklüm püklüm dönen güzel bir kadını Bülent kolay kolay reddedemez. Meselâ.... çocuğuma dayanamadım dersin.

NEVWARE — Ha sahi çocuğum. Öyle ya, benim bi çocuğum vardı. İyi akıl ettin.

AHSEN — Her güzel kadının kaprisli olmaya hakkı yok mudur? Kapristi geldi geçti dersin. Bir erkeğin mezhebi ne kadar geniş olursa kendi de o kadar

centilmen, comme il faut adam sayılır. Bülent'e centilmenliğini prouver etmek fırsatını veriyorsun. Daha ne, elini eteğini öpsün senin.

NEVWARE — Fena fikir değil. Onda tutar bir nu-mara.

(Dışardan alkış sesleri gelir.)

AHSEN — Ne oluyor kuzum?

NEVWARE — Bir kokteyl var galiba.

AHSEN — Güzel fırsat. Hemen odana çık. Usulca yatağına uzan. Bülent gece ışığı açınca quelle surp-rise quelle surprise.

(Nevware harpını fark etmiştir. Yanına gidip telleri çeker.)

SEVMEK İSTERSEN ŞARKISI

Kadın deniz gibidir
Bir dalgalı bir durgun
Hırçın huysuz kaprisli
Hem çok toydur hem olgun

Hep suyuna gitmeli
Usta bir kaptan gibi
Seven koca affeder
Ufak tefek şeyleri

İlk bir yel esti mi
Coşar bütün hisleri
Artık ferman onundur
Görmez gözü bir şeyi

Fakat rüzgâr dindi mi
Her şey birden durulur
Tazeleyip rujunu
Döner yine yuvaya

Sevmek istersen eğer
Boş ver olup bitene
Sevmek istersen eğer
Sünger çek belleğine

NEVVARE — Ben valizimi yatak odama çıkarıyorum.

Şimdi gelirim... (Çıkar, Ahsen de arkasından gidecekken müzik eşliğinde Manyak Cafer girer.)

CAFER — Selâmün aleyküm. İhya bey siz misiniz?

AHSEN — Hayır, bir şey mi istediniz?

CAFER — Ben Manyak Cafer'im.

AHSEN — Tanıyamadım.

CAFER — Şu Çamur İhsan'ı cehenneme gönderen.

Meşhur kondu cinayeti.

AHSEN — (Korku ile) Teşerrüf ettim.

CAFER — Cinayetten sonra Suriye'ye kaçmış.m.

Af çıkınca geldim yine. İhya bey geldiğimi duymuş beni çağırtmış. Küçük bir temizlik işi.

AHSEN — Ne temizliği?

CAFER — Sizin anlayacağınız Keşanlı Ali diye bir kıçıkırık benim yaptığım cinayetin üstüne oturmuş, Sinekli'de millete duman attırıyormuş. Yüz bulunca astar istemiş. Şimdi de şehre, İhya beyin işlerine burnunu uzatıyormuş.

AHSEN — Hiç bir şey anlamadım. Eee?

CAFER — Bir binliğe temizleyivereceğiz işte.

SİPSİ — (Telâşla girer.) İhya bey o değil abi. Na şu gelen. Her önüne çıkan uyuzla konuşmasana.

(Ahsen hemen sıvışır.)

İHYA — (Girer.) Manyak Cafer sen misin aslanım?

CAFER — Benim paşam.

İHYA — Gelin, şurda hususî konuşalım... (Çıkarlar.)

SUHANDAN — (Girer, masanın üstünden bir kadeh

ıçkı koyup içer.) Gözlerime inanamıyorum. Nevvare düğün evinde. (Gider telefonu çevirmeye başlar.)
ZİLHA — (Girer.) Öf bunaldım be. Şurda bir ayna vardı galiba.

SUHANDAN — Ayna mı aradınız?

ZİLHA — Terden zırl zırl oldum. (Gelinliğini havalandırır.)

SUHANDAN — Evde bir ayaklı ayna dolaşıyor. Onu görseniz daha iyi edersiniz. (Telefona) Patronu bağlayın.

ZİLHA — (Önce anlamamıştır.) Mersi. (Çıkacakken durur.) Ne o hanım, niye öyle cinaslı laf konuştunuz?

SUHANDAN — Hiç, öyle söz gelişi.

ZİLHA — (Omuz silkerek çıkar.) Deli mi ne zavallı.

SUHANDAN — Allo. Patron meşgulse yazı işlerini verin. Evet. Kâmil sen misin, dinle bak. Çabuk buraya bir fotoğrafçı yolla. Yarın dedikodu sütununda büyük bomba. Onaran'ların düğününde fiyasko. Evine dönen eski gelinle yeni gelin, döğüş-tüler. Nasıl manşet? Çav.

İHYA — (Cafer ve Sipsi ile odadan çıkarak.) Şu halde anlaştık. Güle güle...

CAFER — Şey bir avans vermeyecek misiniz?

İHYA — Ne avansı?

CAFER — Tedariklerimizi yapmalıyız. Kolay iş değil beyim. Bir can koyuyoruz biz de ne de olsa ortaya. (İçme işareti yapar.) Moral takviye yapacağım kendime.

İHYA — (Güler.) Ha şu mesele. (Para çıkarır.) Al simdilik şunu.

CAFER — (Sakalına bırıgına sürer.) Bereket versin. Bakalım siftahınızı deneyeceğim abiciğim. (Çıkarlar.)

SUHANDAN — (*Yalnız kalmıca gider bir bardak içki daha doldurur içer.*) Ha hay işler kızışıyor. (*Gider, kulise bakarak*) Nevvare merdivenlerden iniyor. Aaa, gelin olan kızla karşılaştılar.

NEVVARE'NİN SESİ — Siz kimsiniz? Burda ne arıyorsunuz?

ZİLHA'NİN SESİ — Asıl sen kimsin? Burda ne arıyorsun hanım?

SUHANDAN — Sade kendileri değil sözleri de ayna gibi, birbirini yansıtıyor.

NEVVARE'NİN SESİ — Burası benim evim.

ZİLHA'NİN SESİ — Burası benim evim.

NEVVARE'NİN SESİ — Bakar mısınız buraya, bu kadın kim?

ZİLHA'NİN SESİ — Baksana buraya, bu kadın kim?

AHSEN'İN SESİ — Nevvare. Bülent beyin hanımı.

ZİLHA'NİN SESİ — Yaaa. Şimdi anlıyorum her şeyi. Nerde o bunak profesör. Nerde İhya. bey denen namussuz?

AHSEN'İN SESİ — Nereye?

ZİLHA'NİN SESİ — Evlenmiyorum o sümsükle. Benim kadınlık izzeti nufusumla oynadılar. (*Ağlar. Milyon verseler kalmam burda. (Sahneye girer, elbiselerini parçalayarak pencereye koşar.)*)

SUHANDAN — Durun, ne yapıyorsunuz. (*Nevvare de o sırada girmiştir, hayretle ona bakar. Zilha pencereden atlar. Suhandan'la Nevvare birbirlerine bakışırlar.*)

NEVVARE — Kimdi bu gelin elbiseli kız?

SUHANDAN — Gecekonduyu yedeğiniz. (*Maşadan bir içki daha yuvarlayıp*) Bana müsaade, hemen gazeteye gitmeliyim. (*Çıkar.*)

(*Nevvare başını tutar oturur.*)

AHSEN — (*Bahçeden gelerek*) Nen var, ne oldun?

NEVVARE — Bu evde çok garip şeyler oluyor.

(*Kapı vurulur.*)

AHSEN — (*Saklanacak olur, sonra toparlanır.*) Kim o?

NURİ — (*Nefes nefese girerek*) Ben Nurî. (*Klasik tragedyalardaki haberciler havasıyla soluk soluğa konuşarak.*) Ey bütün nizamların dışında kalan bir hiyanetin faili şaşkın kadın. Kaç. Her ne vasıta olursa gemi, araba, uçak, dolmuş, çöp kamyonu kaç. Zilha kaç.

NEVVARE — Ne oldu ki kaçmam gerekiyor?

NURİ — Bohçacı Raziye o kadar gizli tutulan düğün haberini Sinekli'ye getirdiğinde ben Ali'nin yanında idim. Bursa bıçağı ile turnaklarını kesiyordu. Raziye şom ağzını açıp da hali keyfiyeti nakledince Ali şöyle bir yumuldu. İyi mi? İlk renk attı. Gözleri kaydı. Gülmeyi denedi. Ah buna gülme değil, ağlama demek daha iyi olurdu. Kahkah atmak istiyor ama boğuk sesi hıçkırık gibi çıkıyordu. Eli tabancasının kabzasına gitti. Biz ilkin kendini intihar edecek sandık. İstidacı Derviş, Beşvakit Niyazi, Bileyci Temel ortaya atıldılar. «Sana yapılan bu hakaret bize yapılmış sayılır» dediler. «Ey Kurşuncu Hasibe bacının asil oğlu Ali, ruhsat ver senin öcünü almak şerefi bize müyesser olsun.» dediler. İyi mi? Onun üzerine Ali onları eliyle itti. «Zilha'yı onlara ram edersem bana da anlı şanlı Keşanlı Ali demesinler,» diye kükredi. İyi mi? Şerif abla işin sarpa sardığını görünce, «Koş, Zilha'ya haber ilet, hemen kaçsın,» diye beni sana yolladı. Arka patikadan bir çığ gibi kendimi Şerbetderesi yoluna attım. Şerif ablanın helâlarını temizleyen belediye hortumlusuna atlayıp buraya uçtum. Ali,

tabanca elinde yolda geliyor abla. Kaç Zilha, kaç anam. Her ne vasıta olursa gemi, araba, uçak, dolmuş, çöp kamyonu kaç anam... *(Bir maraton habercisi gibi ykılır.)*

NEVVARE — *(Ahsen'e)* Sen bir şey anladın mı?

AHSEN — Bu adam Yunan tragedyalarındaki habercinin gecekondu nüshası olsa gerek. *(Birden kıskaçlık damarı kabarmıştır.)* Peki, kim Ali dediği?

NURİ — *(Yattığı yerden başını kaldırıp)* Sinekli'nin efesi meşhur Keşanlı Ali.

AHSEN — Tiens tiens tiens, şenin böyle perversite-lerin olduğunu hiç bilmiyordum.

NEVVARE — Ben bu adamı ilk defa görüyorum Ah-sen.

NURİ — Ayp ettin abla. Bırak numarayı da saklan. *(Ayak sesleri.)* Nah işte gördün mü? *(Korku ile ba-
kar.)* Geliyor. Mahvoldum. *(Kaçar.)*

(Ali yandan fırtına gibi girer, durur.)

ALİ — Kıpırdamayın, yakarım!

AHSEN — *(Ellerini havaya kaldırır.)* Teslimiz.

ALİ — *(Yerdeki halıyı süzer.)* Yerdeki Hereke halısına yazık. Burda kan dökmeyeceğim. Gel hesabımızı Sinekli'de görelim.

AHSEN — *(Unutup ellerini indirerek)* Sinekli neresi?

ALİ — Sus ulan keten tohumu. *(Nevvare'yi kaptığı gibi kucaklar, sırtına vurur. Nevvare çırpınmaktadır.)*

AHSEN — Durun, ben de yardım edeyim isterseniz.

ALİ — Sen karışma ulan.

AHSEN — Peki efendim. *(Yine kaldırmayı unuttuğu ellerini kaldırır.)* Nasıl tensip ederseniz.

NEVVARE — *(Ali, sırtında Nevvare uzaklaşır. Nevvare bu kaçırılışı entereasan bulmuştur. Elini ağzına gö-türüp gülererek seyircilere)* Aaa, nereye gidiyoruz kuzum.

AHSEN — *(Elleri havada sağa kadar gider, onların gittiklerine emin olduktan sonra)* İmdat! İmdat! Au secours! Help!

*(İhya, Bülent, Olga bütün davetliler
üşüşür. Ahsen hâlâ elleri havada durur.)*

İHYA — Ne oluyor?

HEPSİ — Ne oluyor, ne oluyor?

AHSEN — Nevvare'yi kaçırdı herif. Koşun, burdan burdan!

TABLO : XII

Projeksiyon:

MUTLU SONA DOĞRU

Dekor: Ali'nin kahvesinin önü. Gece. Evlerin silüeti. Sessizlik. Ağustos böcekleri, pencerelerde kör kandiller. Gerilim müziği parodisi ile önde polisler, arkada İhya, Bülent, Olga, Profesör, Sip-si, Cafer, Filiz görünürler. Polisler başlarına kamuflej için dallar yaprak-lar koymuşlardır. Siperlere hücumla kalkan bir öncü birliği gibi iki adım-da bir eğilip siper alarak, yerde sürtü-nerek Ali'nin kahvesine doğru ilerler-ler. Sinekli halkından Hidayet, Temel, Hafize, Niyazi ayakta ve elleri arka-larında, bunlar ne yapıyor diye teces-süsle onların peşleri sıra ilerlerler..

POLİS — (Siper aldığı yerden kısık sesle komut vererek.) Rıza, sen sağı kuşat, Ziya sen aşağı yolu kapat. Dikkat. (Düdük çalar.)

(Rıza sağa, Ziya sola seğirtir. Mevki alır yatarlar. Şişman Polis'in düdüğü ile onların düdüğü bir düdük düellosu halini alır.)

FİLİZ — (Gelerek) Anne anneciğim.

HEPSİ BİRDEN — (Ona dönüp) Sissst. (Sonra yine parmaklarının ucuna basa basa sahnenin önüne gelir. seyircilere) Sissst.

ŞERİF — (Kulübesinin önüne çıkar.) Ne var, ne oluyor? Amerikan filmi mi çevriliyor?

Ş. POLİS — (Siperden kalkar, elinde sopası) Oyun oyunluktan çıktı. Kuralı bozdunuz. Nevvare hanım kaçırılmış. Olur mu böyle rezillik.

ŞERİF — Telâş etme, Şişman. Zilha çıkageldi. Yanlışlıkla kaçırılan hatun da geceyi bende geçirdi...

(Yandan Şerif hanım kulübesinde «Sevmek İstersen Eğer» şarkısı duyulur.)

FİLİZ — Anneciğim, anneciğim.

BÜLENT — Nevvare'nin sesi.

OLGA — Ta kendisi.

ŞERİF — (İhya ve Bülent'e) Parmagina dokunulmadı. Aldığım gibi pirü pâk veriyorum. Güzel taze. Tepe tepe kullanın...

BÜLENT — Çok şükür, neler gelmişti aklıma.

AHSEN — Benim de. Rahat bir nefes aldım.

FİLİZ — Anneciğim anneciğim. Ben annemi isterim.

(Yere yatıp tepinir.)

ŞOFÖR — Tepiniyor. Ayağını vurdu. Çok sinirli, Üstüne düşmeyelim madam.

(Nevvare kapıdan çıkar. Filiz ve İhya ona doğru koşarlar. Filiz annesine sarılır.)

BÜLENT — Rüya mı görüyorum. (Düşer bayılır.)

İHYA — Derhal dönelim.

AHSEN — (Nuri ile birlikte bayılan Bülent'i taşırken) Umduğumdan kolay oldu! Happy End.

Ş. POLİS — Mütareke aktoldu. Savaş bitti. Hadi dağılın bakalım. Trafığı tıkamayın. Toplu yürüyüş ka-nunu var. Şimdi zabıt tutuyorum. Anlıyor musunuz?

(Kalabalık birer ikişer evlerinin yolunu tutar. Kahvenin oda bölümü aydınlanmıştır.)

ALİ — İşte, biz bize kaldık.

ZİLHA — (Kırılır.) Galdık işte.

ALİ — Az çektirmedin bana.

ZİLHA — (Burnunu çeker.) Sen de bana (Birden) Sahi benim için çok mu ağladın mapusta. (Ali'nin başı ile evet işareti üzerine) Ne demişler: Debbağ sevdiği deriyi yerden yere çalarmış. Bu gadarı da sana us bahası olsun gayri. Ama ben de çektim, hayvan...

ALİ — O da sana ders olsun.

(Ali soyunmaya başlamıştır. Kemerini ve silahını pencerenin önüne kor. Ayağını Zilha'ya uzatır. Zilha eğilip kunduralarını çıkarır. Pencerenin kenarında pusuda bekleyen Sipsi sinsice pencereye yaklaşır. Uzanıp Ali'nin tabancasını aşırır.)

ZİLHA—Kaçırдыңın karının ben olmadığımı nereden anladın?

ALİ—Kokusundan. Losyon sürünmüştü. Avrupa losyonu. Kendi kokusuna güvenemediğinden.

ZİLHA — Ya ben?

ALİ — Sen kendin gibi kokuyorsun.

ZİLHA — Nasıl koku?

ALİ — Ne bileyim ben. Sen sen kokuyorsun işte. Katırtırnağı gibi.

(Kapı vurulur, gelen Lutfiye'dir.)
LUTFİYE — Gözünüz aydına geldim. Kavuştuğunuz bir sevindim bilerseniz.

ALİ — (Keyfi kaçmıştır.) Sağ ol Lutfiye nine. Sabah konuşsak bunu.

LUTFİYE — Ben oturmayaacağım zati. Hadi kalın sağlıcakla (Çıkar.)

ALİ — Ser şu şilteyi gayrı.

ZİLHA — Acelen ne. Görmemişler gibi. Hem biz daha evli değiliz.

ALİ — Nikâh arkadan gelir.

ZİLHA — Bir soluk al bakalım. Karşılıklı bir şeyler içelim.

ALİ — Biliyor musun kız. Sen yanımda olunca yakama gül takılmış gibi oluyorum;

(Kapı vurulur, gelen Hafize'dir.)
HAFİZE — Maşallah, kırk bir buçuk maşallah. Bir birinize ne de yakışmışsınız... Şükür olsun kavuşturun. Gözünüz aydına geldim...

ALİ — (Keyfi kaçmıştır.) Sağ ol Hafize bacı. Sabah konuşsak bunu.

HAFİZE — Ben duruculardan değilim zati. Hadi kalın sağlıcakla. (Çıkarken durur. Zilha'ya seni gidi seni gibilerden kafasını sallar, sonra çıkar.)

ALİ — Hele yarabbi şükür. Zilha. Zilha'nın yanına

sokulur, Zilha naz edip kaçır.) Kız hele beri gel yamacıma...

ZİLHA — (Onun dediğini yapar.) Geldik. Ne olacaktı.

ALİ — Bak gözümün gözümün içine.

ZİLHA — Baktık, ne olacaktı?

ALİ — Tut elimi elinle...

ZİLHA — (Hep onun dediğini yaparak) Tuttuk. Ne olacaktı?

ALİ — Elinin körü. Sen hiç filim görmedin mi?

Ş. POLİS'İN SESİ — (Dışardan) Haydi herkes evine. Evli evine, köylü köyüne...

(Kapı vurulur, gelen Raziye'dir. Durur, onlara bir zaman gıpta ile bakar.)

RAZİYE — Gözünüz aydına geldim çocuklar. Kolaşın bakalım kumrılar gibi. Az çekmediniz hani. Elbet, tabii, bilâkis, hakkınız. (İçini çeker.)

ALİ — (Keyfi adamakıllı kaçmıştır.) Sağ ol Raziye kardeş. (Sert) Sabah konuşsak bunu olmaz mı?

RAZİYE — Ben geçerken bir uğrayıvermişim zati. Hadi kalın sağlıcakla. (İçini çeker ve çıkar.)

ALİ — (Lambayı üfles.) Olmayacak bu. Işığı gören geliyor...

TABLO : XIII

Projeksiyon:

OYUN DEDİĞİN HİSSİ OLMALI, AHLÂKİ, İNZİBATI OLMALI. SONUNDA VATANDAŞA BİR DERS-İ İBRET ÇIKMALI. POLİSE GÖRE BU İŞ BURADA BİTMELİ.

Dekor: Aynı.

Ş. POLİS — *(Gelerek kulise)* Burda bitsin artık...
DERVİŞ — *(Yandan gelerek seyircilere)* Onlar ermiş
muradına, biz çıkalım kerevetine...

Hadi öyleyse buyurun da hazırlıklarımızı tedarik
edip bu aktin düğününü inşallah önümüzdeki
Cuma günü tamamıyla muşagsag bir surette yine
bu suretle teşrifle kolumuza şeref bahşeden hazi-
runun huzurile icra eder ve velinimetlerimizi mem-
nun ederiz... İsim isme, kisip kisbe, semt semte
benzer. Yalan gerçek vakit geçer. Sakiya sohbet
kalmazmış baki. Her ne kadar sürçü lisan ettikse
affola...

*(Perde yavaş yavaş kapanmaya başlar.
Polis salonu geçip çıkar.)*

CAFER — *(Salonun gerisinden girmiştir. Seyircilerin
arasından geçer.)* Hayyt... Ağırol arkadaşım, bu
oyun bu kadar tatlı bitmez.

DERVİŞ — *(Sahne önünde ona bakakalmıştır.)* Eyvah,
Manyak Cafer.

TABLO : XIV

Projeksiyon:

MUTLU SONU ENGELLEYEN DEVE DİKENİ MAN-
YAK CAFER SAHNEDE. VEYAHUT YALAN İKEN
DOĞRU OLAN EFSANE.

CAFER — Ne zannettin ya. Herkes konuştu. Şimdi
sıra deve dikeninde. *(Seyircilere)* Ali ile küçük bir
hesabımız olacak... *(Ağaçlara doğru yürür.)*
ŞERİF — Geç önüne Derviş efendi. Koyuverme.

DERVİŞ — *(Cafer'in silaha davranması üzerine)* Gör-
müyor musun yüklü herif...

NURİ — Bulut abi... Filispit.

CAFER — Haayyyt, bana derler Manyak Cafer. Ner-
de o Ali denen ipi kırık kerkenez...

(Kahvenin oda bölümü aydınlanır.)

(Ali irkilmiştir. Zilha onu sımsıkı tutar.)

CAFER — Ulan ıspanak az bana bak. Duydum ki
gerdeğe giriyormuşsun bu akşam. Bülent bey kul-
lanacağı kadar kullandı, artığı da sana mı kaldı?

*(Sipsi hemen karanlıkta belirir. Man-
yak'ın yanına seğirtir.)*

ALİ — Sana hakaret ediyor.

ZİLHA — Boş ver. Gurbanın olayım.

CAFER — Dört patlarlı dizel motörü gibi karı. Neme
lâzım. Gel bir yol Zilha bacı. Herkese şapur şupur
da bize yarabbi şükür mü? Çık ulan katır tohumu.
Ana avrat asfaltta koşuyorum. Bana mısın demiyor.
Hâlâ zıfâf uykusunda mısın itin dölü?

ZİLHA — *(Kibar edası ile âdeta tiksinererek)* Çekil git
ordan pis sarhoş. Biz senin güffün müyüz? Ter-
biyesiz görgüsüz adam.

CAFER — Ağzını yesinler senin. Sizin memlekette er-
kekler saklanır da karılar mı dolaşır. Çık ulan ve-
ledizina. Benim cinayetimin üstüne oturup dünyayı
sindirmişsin. Gel bakalım, çık ortaya da Çamuru
kim öldürmüş millet öğrensın.

*(Kondulular toplanmaya başlamışlar-
dır.)*

CAFER — Anasına sövdük çıkmadı. Nişanlısına dü-
şendik tınmadı. Can kurban böyle efeye be. Ulan

ipi kırık, kabız mı oldun korkudan, niye çıkmıyorsun. (Havaya bir el ateş eder.) Çık ulan erkekse...

(Şişeyi diker, yerden bir paçavra alır, benzine bular, kibritle yakar, külü-belerden birine doğru atar. Sipsi de onu taklit eder.)

Bak, kondularını yakıyorum. Sahap ol tab'ana. Erkekse çık da kurtar. (Alevler büyür.)

LUTFİYE — Sahiden yakıyor. Damımızı yakıyor. Ali nerdesin?

TEMEL — Ali abi, Ali abi...

HAFİZE — Bu uğursuzun ağzını kapamayacak mısın?

ALİ — (Zilha'ya) Tab'am beni bekliyor. Durmak olmaz Zilhacığım.

ZİLHA — Boş ver tab'ana, korkmuyor musun?

ALİ — Korkmasına korkuyorum. Ama neylersin ki ortada destan var. Destanı yalan komak olmaz.

ZİLHA — Havva, Adem'e ne şart koşmuş. Ya ben ya cennet demiş. Ben de sana şart koşuyom Ali. Ya ben ya destan.

ALİ — Maalesef mümkünsüz Zilha. Kaderim beni çağırıyor. (Mehabetle kalkar.) İnsanlar ölür, destanlar kalır. Ben gidiyorum.

ZİLHA — Gitme Ali, dur Ali...

ALİ — (Kapının önüne çıkar,) Sinekli'ye canım feda. Kaderimiz böyle yazılmış, ne denir...

KORO — Aslan Ali, Koç Yiğit Ali...

ALİ — (Arkaya dönüp Zilha'ya) Yaşasın Sinekli'dağ. Son sözü bu oldu dersin. Tarihe böyle geçsin.

(Ali alevlerin kızıl fonu önünde bir siluet halinde Cafer'e doğru yürümeye başlar. Fakat onun her ateş

edişinde sarsılıp korkar. Damağını bastırır. Yine ilerler. Halkta hayranlık tezahürü. Tremolo. Cafer teza-hürattan şaşırılmıştır. İki elinde iki tabanca gelişigüzel ateş etmektedir.)

CAFER — Vasiyetini yaz hayvan. Cehennemde noter bulamazsın...

HİDAYET — Ona kurşun işler mi aval. Şaşkın işte.

NURİ — Tanrı kimseyi şaşırtmasın.

DERVİŞ — Eceline susamış, ötesi yok. Zavallı, demek ömrü on Eylül'e kadarmış...

TEMEL — Kelimeyi şahadet getir Manyak. Cehennem mi imansız boyluyorsun...

(Ali ilerler ilerler, kurşunlardan biri Ali'yi bacağından yaralamıştır. Ayağını tutar.)

LUTFİYE — Vuruldu.

SİPSİ — Şerbet ne oldu?

NURİ — O şerbetsiz ayağı aval.

DERVİŞ — Bak işte gidiyor üstüne.

(Ali yaklaşınca Cafer'in üzerine atlar. Cafer'in silahlı elini yakalar. İndirir. Boğuşma. Kalabalık onları çevreler. Bir el boğuk tabanca sesi. Cafer yere yıkılır. Ali üstünü başını silkeler. Polis düdükları. Yangın arabalarının sireni. Şişman Polis, Ali'nin eline kelepçeyi geçirir...)

KEŞANLI ALİ DESTANI

KORO —

Of, off...

Sinekli'de durulmuyor, yastan
Sağından vuruldun, soluna yaslan
Hey, Ali, Koç Ali, Babamız Ali
Analar doğurmaz böyle bir aslan

Morgol gömlek giyerdi
Gümüş köstek takardı
Hafif şehla bakardı
Yaktı mı kalpten yakardı

Kaşa bıçak yararı
Yüzde Halep çıkanı
Kurşun yemiş ayağı
Belli belirsiz aksardı

Konduları yıkılmaktan korudu
Su getirdi, alantrik kodurdu
Yol yaptırdı, dokuz çeşme açtırdı
Ele güne bizi adam saydırdı

O olmasa şimdi bizler neredeydik
Sokaktaydık ya da viranedeydik
Kızlarımız piyasaya düşmüştü
Biz kodesşte ya da meyhanedeydik

Küçükleri verdi
Büyükleri sayardı
Bir bayramdan bayrama
Namaz da bilem kılardı

Bıçağa hiç dönmezdi
Perva nedir bilmezdi
Açık tetik mi gördü
Üstüne üstüne giderdi

Beyler tuzağından kurtulamadı
Lüveri çaldı toplayamadı
Zilha'yı doyarak koklayamadı
Namertçe vuruldu Koç Yiğit Ali

(Koro bunları okur, polisler Ali'yi
götürürken sahne alınılığındaki Ali'nin
prologdaki dosya resmi akseder. Şe-
rif abla sahne önüne ilerler. Küssadan
hisseyi söyler.)

KISSADAN HİSSE

Sayın baylar bayanlar
Bizi seven ihvanlar
Burda biter küssamız
Gördünüz işittiniz

Böyle işte çoğu destan
Destan işin ahyonu
Kaldırdı mı altından
Ali Cengiz oyunu

Biz yutarız cahiliz
Yumruk kadar kafamız
Ama sizler okumuş
Gözlük bilem takınmış

Aydın kişilersiniz.
Siz bunu yemezsiniz.
Kaldırım örtüleri
Üfürün şu tülleri

Arayın bulursunuz
Kazıym görürsünüz
Yanış mı öyle değil mi
Neden sus pus oldunuz

Yoksa sen de bizcilen
Saf mısın ey ehali
Bizim kadar kolayca
Kanar mısın ehali

SON

Yorum yazdım

amatörler olayı hakkında (ols. öteleye)

nedir, yorumu bu gün yazdım

karakterler durumu, a. a. a. a. a.

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

karakterler, en azından karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

bu m. karakterler mi

KEŞANLI ALİ DESTANI İÇİN NELER DEDİLER?

İnanılmaz güzellikte bir gece yaşadım Brno'da. Keşanlı'nın oynandığı Redouta Tiyatrosu, Mozart'ın sekiz yaşında iken Çekoslovakya'da konser verdiği tarihî bir salon. Bundan ötürü 18 Ekim gecesi fuayede Keşanlı'nın galası onuruna bir kuartet, Mozart müziği ile karşıladı bizleri. Fuayede Mengü Ertel'in herkesi etkileyen Tiyatro Afişleri sergisi, sanki daha ilk anda bütün davetlileri büyük bir sanat olayına hazırlıyor gibiydi.

Bu garip bir duygudur. Nerden, nasıl geldiği bilinmez. O gece önemli bir gece olacaktır. Bir yerde bir şey yanıyormuşçasına bir koku yayılır etrafa. İşte 18 Ekim gecesi de böyle idi. Bütün Çekler, tüm tiyatro sevgileri ve saygıları ile, smokinler koyu elbiseler ve tuvaletler içinde idiler. Perde açılıncaya kadar, bir Türk olarak, Keşanlı'nın eski bir kahramanı olarak, yöneticisi Engin Cezzar'ın karısı olarak, kopacak gibi atan kalbim daha oyunun ilk dakikalarında büyük bir mutlulukla çarpmaya başladı. Seyirci Türk Tiyatrosunun bu güçlü yapıtını hemen sevmiş, anlamış, ortak yanları, esprileri, müziği ile hemen benimseyivermişti. Oyun sanki bizim seyircimiz önünde oynanıyor gibiydi. Anlaşılmamasından en korktuğum yerler bile müt-hiş reaksiyon alıyordu, defalarca alkışlarla kesiliyordu. Oyunun sonunda sahneye davet edilen Engin Cezzar, Haldun Taner ve dekorları yapan Mengü Ertel dakikalarca alkışlandılar. Başarı çok büyüktü. Nedenlerini sıralamak bana düşmez. Ancak bize böylesine yabancı bir ırkın bu denli Türk olabilmesi ve seyircinin eseri bu kadar sıcak bir şekilde sevmesi, ondan bu denli hoşlanması çok mutluluk verici idi.

Brno devlet tiyatrosu telefonları hâlâ kritiklerin, sanat-severlerin tebrikleri için çalışıyor ve Devlet Tiyatrosu yöneticileri oyunu seçen dramaturg Jaromir Vavroš'u, yazar Haldun Taner'i ve oyunu böyle başarılı bir şekilde sahneye koyan Engin Cezzar'ı ve bu teşebbüsü tümü ile tebriklere boğuyorlardı.

GÜLRİZ SURURİ
Brno, 8 Kasım 1974

Yıl 1974. Üç yıl önceden KEŞANLI ALİ DESTANI ile
 gilenen ve çevirisine girişen Çekoslovakya'daki Brno Devlet
 Tiyatrosu dramaturgu Jaromir Vavros, Türk Dışişleri Bakan-
 ından eseri bir türk rejisörün sahneye koymasını istedi. Önce
 azarla, oyuncularla, kompozitörle buradaki dekor ve kostüm
 uzmanları ile temaslar yapmak üzere adı geçen Çekoslovakya
 Devlet Tiyatrosu entendantı ve baş rejisörü Bay Seda ve Bay
 Wikipiyer İstanbul'a geldiler. Oyunu sahneye Keşanlı Ali rolü-
 rü dokuz yüz kereye yakın oynamış Engin Cezzar'ın koyması
 dekorlarını da Mengü Ertel'in, Koreografisini Mehmet Akan'ın
 yapması kararlaştı. Üç sanatçı Çekoslovakya'ya hareket ede-
 rek aylarca çek devlet tiyatrosu sanatçıları ile çalışmaya baş-
 ladılar. KEŞANLI ALİ DESTANI Kasım 1974 gecesı Brno
 Devlet Tiyatrosunun tarihî Redouta Tiyatrosunda oynamaya
 başladı. Bir sezon boyu, yine hep dolu-salon olarak afişte
 kaldı. Büyük alkış topladı.

KEŞANLI ALİ DESTANI Almanca, İngilizce, Bulgarca,
 Arapça, Çekçe, Lehçe, Rusça, ve Macarcaya çevrildi. çeşitli
 Uluslararası Tiyatro antolojilerine alındı.

Haldun Taner, tıpkı Karel Çapek, A
 Haas, Frantisek Langer gibi, küçük insanlar-
 dan yana bir yazar. Bize onların zengin dünya-
 sını yansıtıyor. Oyun* gecekonducular ile
 büyük kentlilerin iki ayrı dünyası arasında
 geçiyor. Yazar bu iki antagonist dünyayı paro-
 di ve satir sınırlarına vardırıp ne yapacağını
 çok iyi bilen ustalıklı bir güçle karşılaştırıyor.
 Yalan bir efsanenin üstüne konan Ali, sonda
 zorunlu olarak bu efsaneyi gerçekleştirirken,
 kapılındığı büyük kentin kofluğunu anlayan
 ve orda iğreti bir kukla olmaktansa basit,
 ama gerçek benliğine dönmeyi yeğleyen Zilha,
 çok daha olgun bir oluşum geçiriyor. Keşanlı

Ali Destanı, öz bakımından halkçı ve gerçekçi,
 işleyiş bakımından doğal güldürü yetenek-
 lerinden faydalanan, açı bakımından da top-
 lumsal yergici bir yapıt. Onu kendimize
 bundan ötürü bunca yakın buluyoruz.

(Jaromir Vavros, 18 Kasım)

Çekoslovakya'da, Nâzım Hikmet dışında
 hiçbir türk oyunu yazarı bilmiyorduk - Keşanlı
 Ali Destanı ile ilerici, toplumcu, insancıl,
 ve asıl önemlisi çağdaş bir teknikle Türk ge-
 leneksel biçimlerini birleştiren usta bir Türk
 yazarını, Haldun Taner'i tanımış olduk.

(«Brno Devlet Tiyatrosu Program Dergisi»
 1 Kasım 1974)

Oyunun başlıca meziyeti, duyularak yazıl-
 mış olması, ikinci meziyeti kişilerin şaşırıktı
 canlılıkta çizilmiş olması.

(Valdmir Cech, «Svobodne Slove» Prace,
 8 Kasım 1974)

Keşanlı Ali Destanı'nın Devlet Tiyatro-
 sunda temsili Çekoslovakya seyircisine iki kat-
 kıda bulundu—Biri, egzotik tüllerden sıyrılmış
 gerçekçi Türk toplumunun sorunları üzerinde
 bizi aydınlattı. İkincisi, meslekten olan tiyat-
 rocular için de çok ilginç yeni ifade tarzları
 üzerinde bilgi verdi. Bugün artık Avrupa kül-
 türünün bir üyesi sayılan Türk Tiyatrosu
 hakkında bizi aydınlattı.

(Dr. Zdenek Srna, Prace, 23 Kasım 1974)

Brno Devlet Tiyatrosu'nun Redouta sah-
 nesı bizim yanan Dram tiyatrosunun sahne
 boyutlarına eş. Bu da bize kolaylıklar sağladı
 Keşanlı Ali Destanı hak ettiği fakat bugüne
 kadar bulamadığı bir prodüksiyona ilk defa
 kavuşuyor.

(Engin Cezzar, «Milliyet Sanat Dergisi»
 23 Ağustos 1974)

Yıl 1964. Aynı topluluk eseri Alman Hükümetinin davetlisi olarak Almanya'ya götürerek Bonn, Köln, Stuttgart, Frankfurt, ve Nürnberg'de oynadı. Stuttgart ve Münich televizyonları yunu yayınladı. Alman basını bu orijinal türk epik oyununu ok övdü.

Keşanlı Ali Destanı Türk tiyatro edebiyatının ilk epik yapıtıdır. Yazar Brecht'in tekniği ile Türk halk tiyatrosunun anti illüzyonist öğelerinin sentezine gitmiş, kendine özgü kişisel damgasını taşıyan bir Türk halk epik üslubuna varmıştır.

«Der Schaspielführer», Cild 8, *Uluslararası Tiyatro Rehberi*)

Haldun Taner, Türk halk tiyatrosu bir kiminden millî bir halk tiyatrosu üslubuna varıyor. Keşanlı Ali Destanı onun bu yoldaki ilk yapıtıdır. Bunu hepsi de çok tutan epik oyunlar dizisi izlemiştir. Keşanlı Ali Destanı'nın Türkiye'de 800 defa oynanması, Almanya turnesinde büyük alkış toplaması, Alman televizyonlarında temsil edilmesi, onu Türkiye'den sonra ilk olarak Almanya'da sevdirmiştir.

(«Die Welt Des Islams», C. Ursula Spulle, 1967)

Türk Tiyatrosunun anti illüzyonist formlarıyla bugünün sosyal özünü kaynaştıran ve böylece halka sıcak gelen bir Türk epik tiyatro üslubuna varan Keşanlı Ali Destanı Türk tiyatro yazınında önemli nirengi noktalarından biridir - Her çeşit halkı saran bu yol yeni yazarlara da örnek olmuş, bir ekol halinde oluşmuştur.

(Hanne-Lore Canitz, «Dokument», Sayı 3, 1973. Türkei-Eine moderne Theater theorie, «Çağ dış bir tiyatro teorisi» adlı makeden.)

Avrupalı oyun yazarları gelsinler de, entelektüel bir temanın, ince hümor seviyesinden hiç bir şey kaybetmeden, siyah beyaz aşırılığına hiç düşmeden, büyük kitlelere nasıl sunulduğunu Haldun Taner'in usta işleyişinden öğrensinler.

(«Bonner General Anzeiger», 5 Kasım 1964)

Taner dünyanın her yeri için geçerli, insancıl bir temayı büyük bir ustalıkla işliyor. («Frankfurter Allgemeine Zeitung» 13 Kasım 1964)

Keşanlı Ali Destanı'nın bu olağanüstü potansı nereden geliyor? Bir kere temasından, ama hemen sonra da, Türk halk tiyatrosu formları ile modern epik tiyatroyu, çok Türk olan bir sentez içinde eritebilmesinden...

(Max Meinecke, *Bregenz Uluslararası festivalinde verdiği bir konferanstan*, Haziran 1965)

Brecht'in epik teorisini iyi bilerek, ama bu unsurlara kendi tiyatrosunun Karagöz, Türk gölge oyunu, ortaoyunu, Türk Commedia della Artesinin olanaklarını da katarak ortaya getirdiği yeni üslup sade entelektüelleri değil geniş halk kitlelerini de kavrayacak nitelikte idi.

(«Mitteilengen», Aralık 1964)

Türk Tiyatrosu çok zamandır dışarda bilinmiyordu. Çünkü Türk oyunlarının temaları yöresel olmaktan öteye pek gitmiyordu. Son yıllarda Türkiye kendi yurt sınırlarını aşan yazarlar yetiştirmeye başladı. Taner, hem Türk temalarından hareket eden, hem

evrensel temaları kapsayan bu yazarların başında geliyor.

(«Spievögel Tiyatrosu Program Dergisi»)

Kitle psikolojisinin ince bir satırı.
(«Stuttgart Radyo ve Televizyon Bülteni»,
7 Kasım 1964)

Keşanlı Ali Destanı bir kahramanlık destanını kahkahalar içinde balmumu gibi eritiyor. Apayrı pentatonik ritimli müziği, prozodisi sağlam şarkıları Commedia dell'Arte'yi hatırlatan sahneleri, sokaktaki adamın felsefesini ustaca kullanışı eserin başlıca meziyetlerinden sadece birkaçını teşkil ediyor.

(«Bonnei Stadt Rundschau», 3 Kasım 1964)

Flora salonunu dolduran 1200 Türk işçisi esere kendini o kadar kaptırınıştı ki, zaman zaman yerlerinde oturamıyor ayağa fırlayıp alkışlarına bravolar da katıyorlardı.

(«Kölner Stadt Anzeigen», 5 Kasım 1964)

Württemberg Devlet Tiyatrosunun Kammer Theater salonunda kapalı gişe oynanan oyun, sahneden salona taştan coşkun canlılığına rağmen şaşırtıcı bir presizyon içinde, en küçük aksamasız, temsil edildi.

(«Stuttgarter Nachrichten», 9 Kasım 1964)

Seyirci, çok canlı, renkli, atak ve âdeta bu fırtına gibi akıp-giden oyunu sonu gelmez alkışlarla karşıladı. Alman eleştirmenlerin Keşanlı Ali Destanı'nı Türklerin Üç Kuruşluk Opera'sı sayması boşuna değil.

(«Nurenberger Zeitung», 1 Aralık 1964)

Gülriiz Sururi Keşanlı Ali'nin sevgilisi Zilha rolünü muhteşem bir rahatlık içinde oynadı. Engin Cezzar Keşanlı Ali'yi en ince ayrıntıları ve tezatları içinde çok insancıl bir kompozisyon olarak sundu. Aynı zamanda rejii de yöneten Genco Erkal, İsmail Nuri ve Politikacı'da her kalıba girebilen usta bir oyuncu olduğunu ispat etti.

(«Stuttgarter Zeitung», 9 Kasım 1964)

Birçok hikâyeleri almancaya da çevrilmiş olan ünlü Türk yazarı Haldun Taner eski Türk halk tiyatrosu kaynaklarından bilinçli olarak yararlanarak yeni bir halk tiyatrosu kurmak yolunda yeni bir yol açmış bulunmaktadır. Türkiye'de 1962 yılında ilk Kabare Tiyatrosu denemesini de yapan yazar meddah, tuluat, çadır tiyatrosu gibi sıcak halk formlarının keskin çizgili tiplerini hatırlatan karakterleri ve her replikte ısıldayan ince mizahı ile işlemiş oyununu. Oyunun teması bir efsanenin balonunun delinmesi. Yalçın Tura'nın şansonları hem folklordan hem kabaretist öğelerden yararlanmış. Gülriiz Sururi-Engin Cezzar tiyatrosu İstanbul'da oynadığı müzikli epik oyunlarda bir çeşit Schiffbauerdamm tiyatrosu sayıldığına göre Taner'in oyununa da Türk Üç Kuruşluk Operası adı verilebilir.

«Herkesin bir olduğu yer olan» helâları yöneten Şerif Abla rolünde opera sanatçısı Semiha Berksoy bir çeşit yığit ana gücü ile işini yönetiyor. Engin Cezzar operetlerin klişe haydut tipine hiç kaçmadan görünüşteki sertliğine karşın içindeki iyi niyetli saflığın etkisini her an bize duyurabilen bu haliyle aslan asker Schweyk gibi inandırıcı olan, kendine karşın kahraman rolünü çok iyi yansıttı. Erkal'ın Commedia dell'Arte şeklinde orta yerde sahneye koyduğu oyun baş döndürücü hızına karşın hiç bir anında presizyonunu yitirmedi.

(Friedrich Hummel, «Theater Heute», Aralık 1964)

İNGİLTERE

Yıl 1966. Atılgıncı tiyatro ustalarının kurduğu Londra'da (Laughton'daki Corbett (Workshop) tiyatrosu KEŞANLI ALİ DESTANI'ni temsil etti.

Oyunu Londra'da çalışan bir Türk rejisör ve sahne sanatçısı, Jündüz Kalıç, İngiliz sanatçılarla sahneye koydu. BBC naklen aydı. İngiliz basınında övücü yazılar çıktı. Bu başarıda eserin İngilizceye çeviricisi Nüvit Özdoğru'nun nefis çevirisinin payı büyük oldu.

Türkiye'nin önde gelen aydınlarından Haldun Taner'in yazdığı *Keşanlı Ali Destanı* zarif ve derinliğine bir taşlama.

(John K. Melling, «Stage», 6 Haziran 1968)

Türk gecekondularında geçen bu oyunla Londra'nın Easten'i arasında benzerlikler keşfettik.

(«Gazette And Guardian», 2 Haziran 1968)

Oyun büyük kentin taşlaması. Bütün politik mekanizması, bürokrasisi, kitle histerisi, duygusal aşkı ve efsaneleri ile.

«World Drama»

Evrensel bir tema, yerli bir işleyiş, çok canlı karakterler.. *Keşanlı Ali Destanı* epik tiyatro türüne Brecht dışında yepyeni katkılarda bulunuyor.

(«Independent», 30 Mayıs 1968)

Keşanlı Ali Destanı'nın İstanbul'da büyük salonlarda 800 defadan fazla oynanmasının nedeni anlaşılıyor. Gecekonduyu araç edip büyük kenti alaya alan bir yapıt. Oyun herhangi Brechtiyen bir eserden daha sıcak ve neşeli.

(«Evening Standart London», 1 Haziran 1968)

LÜBNAN

Yıl 1973. Oyunla Lübnan'ı rejisör Berge Fazhyan ilgilendi, Oyun 1974 Beyrut dolaylarının gecekondularına uygulanıp Ali Abu Asmarani adıyla altı yüz kişilik Orly tiyatrosunda üç buçuk ay, dolu-salon olarak oynandı. Genel istek üzerine iki defa Beyrut televizyonunda yayımlandı. *KEŞANLI ALİ DESTANI*'nın, Beyrut'ta yılın tiyatro olayı olduğu, durgun Lübnan tiyatrosuna vitamin aşısı etkisi yaptığı yazıldı.

Bu oyun epik üsluba doğuya vergi yep yeni katkılar getiriyor.

(«Al Nahar», 17 Ocak 1974)

Haldun Taner yeni deneme ufuklarına açılmak isteyen tiyatromuzun bunca özlemine çekip de bulamadığı usta, orijinal ve dinamik bir yazar. Aradığımızı onda bulduk.

(«Al Havadis», 20 Ocak 1974)

Bravo Haldun Taner. Gecekondu evreninin tüm renkli insanları özlemleri, yoğun yaşamları ile önümüze serilmişti.

«L'Orient Le Jour», Marie Therese Arbid, 20 Ocak 1974)

Sahnede gösterilenle onun ima ettiği genel aksaklıklar her ülke için geçerli olan gerçeklerdi.

(«Al Bayrak», 24 Ocak 1974)

Efsanenin etkisiyle onu gerçekleştiren Ali evrensel ve insancıl bir temayı büyük güçle işlemiş.

(«Daily Star Beyrouth», 18 Ocak 1974)

Ali'nin insancıl yanı çok iyi ve her boyutu ile çok iyi işlenmiş. Onun ikilemi ustaca verilmiş. Bu haliyle Keşanlı Ali sahne edebiyatının yüzde yüz teatral kahramanları listesine giriyor. Evrimsel bir bağlantı zinciri halinde aktörden her an uyanıklık ve atıklık gerektiren bir rol.

(Antoine Kerbage, (Beyrouth Orly Tiyatrosundaki temsilde *Keşanlı Ali* rolünü oynayan Lübnanlı sanatçı.) «*Nidal Al Acher*». 1 Ocak 1974)

TÜRKİYE

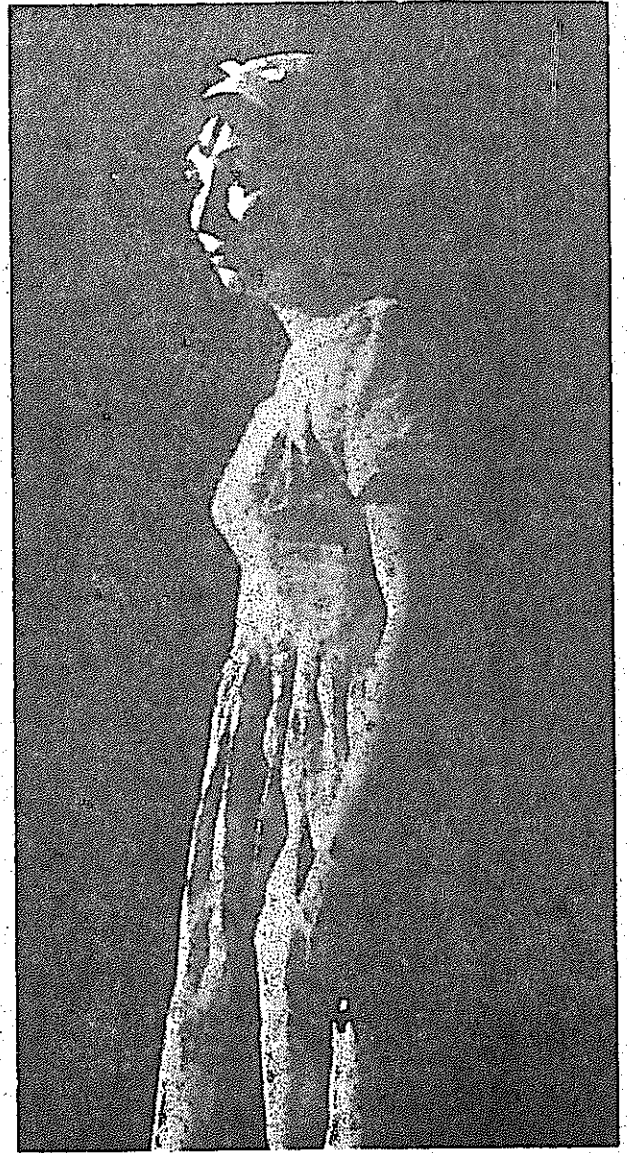
KEŞANLI ALİ DESTANI ilk olarak 31 Mart 1964 gecesi Gülriz Sururi - Engin Cezzar topluluğu tarafından türk seyircisinin önüne çıkarıldı. Oyun bittikten sonra halk on beş dakika sanatçıları alkışladı. Rejiyi Genco Erkal yapmıştı. Dekorlar Duygu Sağıroğlu'nundu.

Bravo Haldun Taner. O, insanı hem güldüren ve düşündüren oyunu ne güzel yazmışsın. Bravo aziz çocuklar, o güldüren ve düşündüren oyunu, ne halis bir ciddiyetle, ne samimi bir kudretle oynuyorsunuz. Ben Devlet olsaydım, Öp Beni Kate yerine, sizi gönderirdim Paris'e, Milletler Tiyatrosuna. Ben Belediye olsaydım, en aşağısı sizden on para vergi almazdım. Fakat ben sadece bir seyirciyim, daha birkaç akşam sizi seve seve alkışlamağa geleceğim. O kadar.

(Sabri Esat Siyavuşgil, «*Yeni Sabah*», 6 Nisan 1964)

Kelimenin tam anlamı ile bir şaheser. Taner-Tura işbirliği hiç mubalahasız dünya tiyatrosuna bir eser kazandırmıştır.

(Özcan Ergüder, «*Kim*», 9 Nisan 1964)

Gülriz Sururi, unutulmaz *Zilha* rolünde.

Karakter yaratıcısı olarak Taner bir sihirbazdan farksız. Genç besteci Yalçın Tura böyle bir epik komedi için biçilmiş kaftan. Tüm olarak piyes ve müzik mutlak şekilde birbirini tamamlıyor.

(Bülent Tarcan, «Milliyet», 10 Nisan 1964)

Alkış alkış alkış. Bravo sizlere. Dinmeyen tezahürat. Keşanlı Ali Destanı'nın özeti işte bu.

(«Tercüman», 15 Nisan 1964)

Bir kahramanlık destanının içyüzüne eğilirken, toplumumuzun kökleri derine inen, ama küçük görünüşlü aksamalarını taşıyor Haldun Taner, biçim ve işleyiş bakımından ise birçok yenilik, değişiklik getiriyor tiyatro yazarlığımıza. Oynanan ilk epik Türk oyunudur *Keşanlı Ali Destanı*. Yapıtı, rejisi, oyunu her yönden tamamlanan bu gösteri, tiyatro tarihimizde önemli bir yer alacak niteliktedir.

(Güney Akarsu, «Oyun», 30 Nisan 1964)

Bu eser, dünyanın her yerinde temsil edilebilecek değerdedir. Türk Tiyatrosu ancak böyle kendi özelliklerinizden hareket eden eserlerle dünya sahnelerinde kendine yer yapar.

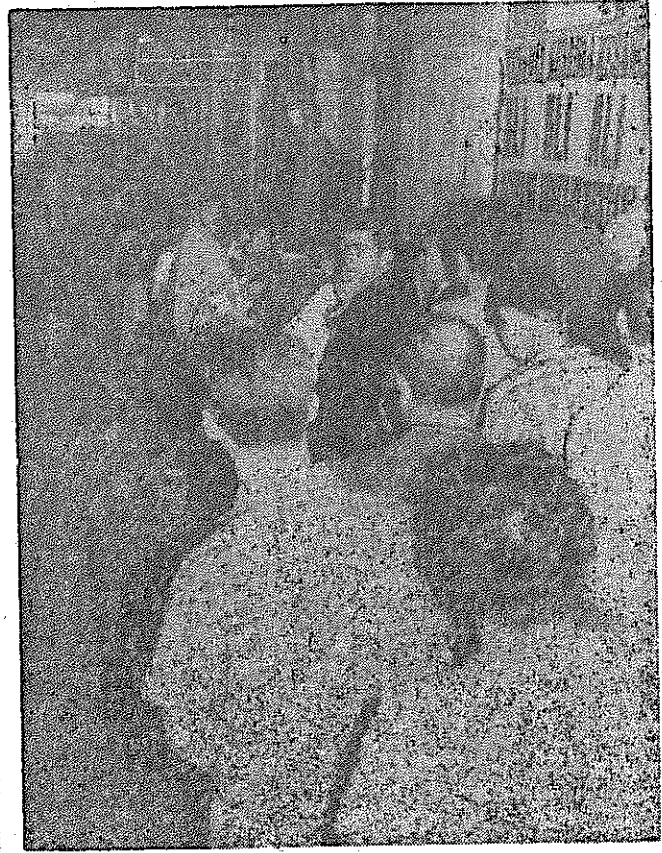
(Oyunu İstanbul'da seyreden Willam Saroyan (Cumhuriyet'e demecinden) 6 Mayıs 1964)

Haldun Taner bu oyunuyla Türk Tiyatrosuna gitmesi gereken yolu açıyor.

(Özdemir Nütku, «Vatan», 12 Temmuz 1965)

Türk seyirlik oyunlarının çağcıl bir bileşimi.

(Metin And, «Ulus», 16 Temmuz 1965)

Keşanlı Ali Destanı'nın her temsilinde salon tiyatroseverlerle böyle dolup boşalıyordu.

Evrensel bir tema, yerli bir işleyiş, çok canlı karakterler. Keşanlı Ali Destanı, epik tiyatro türüne Brecht dışında yepyeni katkılarda bulunuyor.

(«Le Theatre Dan: Le Monde», Nisan 1968)

Gecekondu sakinleri bir yığıntı halinde yaşıyorlar. Bir Türk yazar sefaletle pençelesen bu çevrelerin yaşamından epik bir oyun çıkarmıştır. Bu başarılı Türk oyununda, Polonyalı bir yazarın, yine konutsuzluğu işleyen (Haftanın Sekizinci Günü) adlı romanı gibi bir Fransız çevirmenin ve film yapımcısının ilgisini çekmesini umarım.

(Maurice et Jeanne Françoise Bayen «Les Nouvelles Litteraires», Nisan 1969)

✓ Keşanlı Ali Destanı halktan esinlenen anti illüzyonist temaşa biçimlerinin, çağdaş epik tiyatro ile bağdaşmasından oluşmuştur. Konusu evrensel bir temayı işleyen bu oyun dünyanın her tarafında oynanabilecek niteliktedir.

(Adam Tarn, «Ülusallararası Tiyatro Enstitüsünün son yirmi yılın büyük dramatik akımları» başlıklı yazısından, Nisan 1968)

Çağdaş Türk tiyatrosunda Haldun Taner müstesna bir yer alıyor

(«Preuves», Paris, 30 Haziran 1963)

Tiyatroda geçen üç saatin sonunda çok iyi yazılmış bir düşündürücü eseri bitirmiş gibi dolgun bir zevk duyuyorsunuz. Kafanızla duygunuzun aynı hassasiyet noktasında toplandığında bir mutluluk buluyorsunuz. Kendinizi topluma daha bağlı, daha sorumlu, daha vazife yüklü hissediyorsunuz. Tiyatronun her yaştan, her sosyal sınıftan insanları eğitmekte

büyük bir imkân olduğunu Keşanlı Ali Destanı'nı seyrederken çok iyi anlıyorsunuz.

(Sadun Tanju, «Ulus», 12 Nisan 1964)

Haldun Taner uzun zamandır beklenen gerçek Türk müzikal oyununun ilk yazarı olmak gibi yabana atılmayacak bir sıfatı da diğerlerine eklemiş bulunuyor.

Taner'in maksadı sadece hoş vakit geçirmek değil. Onun Türk toplumunun hemen bütün yaşayış meseleleri üzerinde söyleyecekleri vardır. Onca tiyatro, müzikle oyun, epik oyun aslında bunların söylenmesi için, söylenebilmesi için, bir vesileden hatta gaye hizasında tanınan bir vesileden ibarettir.

(Vecdi Bürün, «Artist», 8 Nisan 1964)

Keşanlı Ali Destanı'nın en şaşırtıcı yanlarından biri de yoğun fikirle yüklü özüdür. Her cümlesi bir özdeyiş komprimeliği taşıdığı için bütün iyi eserlerde olduğu gibi her yeni seyretilişte yeni bir zenginliğini ifşa ediyor.

(«Ekspres», 30 Nisan 1964)

Keşanlı Ali Destanı ilk Türk epik eseri. Müzik türk ezgileri ile örülmüş. Taner kısa kıvrak cümlelerle 40 kişinin çevresinde toplumu yeriyor ıgneli ıgneli.

(Orhan Tahsin, «Tercüman», 9 Nisan 1964)

Keşanlı Ali Destanı yeni kuşağın en verimli yazarlarından biri olan Haldun Taner'e bu türün bizde her zaman duyulmuş olan en önemli eksikliğini tamamlamak şerefini vermekle kalmıyor, sahne edebiyatımızın müzikli komedi alanında en başarılı, en olgun, epik yönü ile en yenilikçi örneğini kazandırıyor.

(Lutfi Ay, «Milliyet», 21 Nisan 1964)

Gülriiz Sururi Zilha rolünde belki de tiyatro kariyerinin en başarılı karakterini çiziyor.

(Halit Çapın, «Milliyet», 27 Nisan 1964)